

Α' ΣΥΖΥΓΙΑ (- are)

accuso-accusavi-accusatum-accusare= κατηγορώ
adhortor-adhortatus sum-adhortari [αποθ.]= προτρέπω
adligo-adligavi-adligatum-adligare= δένω
administro-administravi-administratum-administrare= διαχειρίζομαι
admiror-admiratus sum-admirari [αποθετικός]= θαυμάζω
adporto-adportavi-adportatum-adportare {ad+porto}= φέρνω, μεταφέρω
advento-adventavi-adventatum-adventare= πλησιάζω
advolo-advolavi-advolatum-advolare= καταφθάνω πετώντας
aegroto-aegrotavi-aegrotatum-aegrotare= είμαι άρρωστος
aestimo-aestimavi-aestimatum-aestimare= εκτιμώ
alligo-alligavi-alligatum-alligare= δένω
ambulo-ambulavi-ambulatum-ambulare= περπατώ
amo-amavi-amatum-amare= αγαπώ
appello-appellavi-appellatum-appellare= ονομάζω
appropinquo-appropinquavi-appropinquatum-appropinquare= πλησιάζω
arbitror-arbitratus sum- arbitrari [αποθ.]= νομίζω-πιστεύω

ceno-cenavi-cenatum-cenare= δειπνώ
certo-certavi-certatum-certare= (συν)αγωνίζομαι
circumdo-circumdedi-circumdatum-circumdare {circum+do}= περιβάλλω-τυλίγω
clamo-clamavi-clamatum-clamare= φωνάζω
cogito-cogitavi-cogitatum-cogitare= σκέφτομαι
collaudo-collaudavi-collaudatum-collaudare= εξυμνώ
colloco-collocavi-collocatum-collocare= εγκαθιστώ
comparo-comparavi-comparatum-comparare= συγκρίνω
concito-concitavi-concitatum-concitare= ξεσηκώνω
condemno-condemnavi-condemnatum-condemnare= καταδικάζω
confirmo-confirmavi-confirmatum-confirmare= επιβεβαιώνω
conformo-conformavi-conformatum-conformare= διαμορφώνω-διαπλάθω
coniuro-coniuravi-coniuratum-coniurare= συνομωτώ
conor-conatus sum-conari [αποθ.]= προσπαθώ
consecro-consecravi-consecratum-consecrare= αφιερώνω-προσφέρω
conservo-conservavi-conservatum-conservare= διατηρώ
consulto-consultavi-consultatum-consultare= φροντίζω για
coopto-cooptavi-cooptatum-cooptare= εκλέγω
creo-creavi-creatum-create= εκλέγω
curo-curavi-curatum-curare= φροντίζω

deploro-deploravi-deploratum-deplorare=θρηνώ-κλαίω
deporto-deportavi-deportatum-deportare=παίρνω
desidero-desideravi-desideratum-desiderare=επιθυμώ
dimico-dimicavi-dimicatum-dimicare=αγωνίζομαι
disputo-disputavi-disputatum-disputare=μιλώ για,πραγματεύομαι
dissimulo-dissimulavi-dissimulatum-dissimulare=προσποιούμαι ότι δεν
do-dedi-datum-dare=δίδω
dono-donavi-donatum-donare=δίδω-δωρίζω
dubito-dubitavi-dubitatum-dubitare=αμφιβάλλω

effemino-effeminavi-effeminatum-effeminare=εκθηλύνω
enoto-enotavi-enotatum-enotare=κρατώ σημειώσεις
erro-erravi-erratum-errare=πλανιέμαι
excito-excitavi-excitatum-excitare=ξεσηκώνω-αποκαθιστώ
exclamo-exclamavi-exclamatum-exclamare=αναφωνώ
excrucio-excruciavi-excruciatum-excruciare=βασανίζω
existimo-existimavi-existimatum-existimare=νομίζω
ex(s)pecto-expectavi-expectatum-expectare=περιμένω
explico-explicavi-explicatum-explicare=αναπτύσσω-εκφράζω
expugno-expugnavi-expugnatum-expugnare=κυριεύω
ex(s)piro-expiravi-expiratum-expirare=πεθαίνω-ξεψυχάω
ex(s)ulo-exulavi-exulatum-exulare=είμαι εξόριστος

festino-festinavi-festinatum-festinare=βιάζομαι
fugo-fugavi-fugatum-fugare=τρέπω σε φυγή
fundo-fundavi-fundatum-fundare=θεμελιώνω-ιδρύω
funero-funeravi-funeratum-funerare=κηδεύω

gelo-gelavi-gelatum-gelare=παγώνω
glorior-gloriatus sum-gloriari [αποθ.]=καυχιέμαι

hiemo-hiemavi-hiematum-hiemare=ξεχειμωνιάζω
honoro-honoravi-honoratum-honorare=τιμώ
hortor-hortatus sum-hortari [αποθ.]=παρακινώ-προτρέπω

ignoro-ignoravi-ignoratum-ignorare=αγνοώ
imitor-imitatus sum-imitari [αποθ.]=μιμούμαι
impero-imperavi-imperatum-imperare=διατάζω

impetro-impetravi-impetratum-impetrare=κατορθώνω κάτι
importo-importavi-importatum-importare=εισάγω
incito-incitavi-incitatum-incitare=παρακινώ κάποιον
inclamo-inclamavi-inclamatum-inclamare=φωνάζω
indignor-indignatus sum-indignari [αποθ.] =αγανακτώ
insto-institi-instare=ασκώ πίεση
interrogo-interrogavi-interrogatum-interrogare=ρωτώ
intro-intravi-intratum-intrare=μπαίνω
investigo-investigavi-investigatum-investigare=αναζητώ τα ίχνη
iudico-iudicavi-iudicatum-iudicare=κρίνω
iuro-iuravi-iuratum-iurare=ορκίζομαι
iuvo-iuvi-iutum-iuvare=βοηθώ

laudo-laudavi-laudatum-laudare=επαινώ
lavo-lavi-lautum-lavare=πλένω
lectito-lectitavi-lectitatum-lectitare=διαβάζω συχνά, με προσοχή, με προθυμία
libero-liberavi-liberatum-liberare=απελευθερώνω
litigo-litigavi-litigatum-litigare=ενάγω (δικαστικώς)

minitor-minitatus sum-minitari [αποθ.] =απειλώ
miror-miratus sum-mirari [αποθ.] =θαυμάζω
miseror-miseratus sum -miserari [αποθ.] =κλαίω-λυπάμαι
multo-multavi-multatum-multare=τιμωρώ

narro-narravi-narratum-narrare=διηγούμαι
navigo-navigavi-navigatum-navigare=πλέω
nego-negavi-negatum-negare=αρνούμαι
nuntio-nuntiavi-nuntiatum-nuntiare=αναγγέλλω

obiurgo-obiurgavi-obiurgatum-obiurgare=μαλώνω
obsigno-obsignavi-obsignatum-obsignare=υπογράφω-σφραγίζω
occupo-occupavi-occupatum-occupare=καταλαμβάνω
oppugno-oppugnavi-oppugnatum-oppugnare=πολιορκώ
oro-oravi-oratum-orare=παρακαλώ
osculator-osculatus sum-osculari [αποθ.] =φιλώ

paro-paravi-paratum-parare=ετοιμάζω-αποκτώ
penso-pensavi-pensatum-pensare=ζυγίζω

supero-superavi-superatum-superare=νικώ

tempto-temptavi-temptatum-temptare=επιχειρώ

turbo-turbavi-turbatum-turbare=ταράζω

tutor-tutatus sum-tutari [αποθ.]=προστατεύω

veneror-veneratus sum-venerari [αποθ.]=προσκυνώ-λατρεύω

verso-versavi-versatum-versare=στρέφω

veto-vetui-vetitum-vetare=απαγορεύω

vexo-vexavi-vexatum-vexare=βλάπτω-καταστρέφω

vito-vitavi-vitatum-vitare=αποφεύγω

vituperor-vituperavi-vituperatum-vituperare=επικρίνω

voco-vocavi-vocatum-vocare=καλώ

vulnero-vulneravi-vulneratum-vulnerare=τραυματίζω

Β Ξ Υ Ζ Υ Γ Ι Α (-ere)

abstineo-abstinui-abstentum-abstinere {abs+teneo}= απέχω από

admoneo-admonui-admonitum-admonere {ad+moneo}=συμβουλεύω

amoveo-amovi-amotum-amovere {a+moveo}=απομακρύνω

appareo-apparui-apparitum-apparere {ad+pareo}=εμφανίζομαι

assideo-assedi-assessum-assidere=κάθομαι δίπλα

audeo-ausus sum-audere [ημιαποθ.]=τολμώ

augeo-auxi-auctum-augere=αυξάνω

caveo-cavi-cautum-cavere=προσέχω-φυλάγομαι

censeo-censui-censum-censere=πιστεύω-νομίζω

circumsedeo-circumsedi-circumsessum-circumsedere=περικυκλώνω

cohibeo-cohibui-cohibitum-cohibere {cum+habeo}=συγκρατώ

compleo-complevi-completum-complere=συνπληρώνω

contineo-continui-contentum-continere {cum+teneo}=συγκρατώ-στεριώνω

debeo-debui-debitum-debere {de+habeo}=οφείλω-πρέπει

decet-decui-decere [απροσ.]=αρμόζει

defleo-deflevi-defletum-deflere=κλαίω-θρηνώ

deleo-delevi-deletum-delere=καταστρέφω

deterreo-deterrui-deterritum-deterrere=αποθαρρύνω

displceio-displicui-displicitum-displicere {dis+placeo}=δυσαραστώ
doceo-docui-doctum-docere=διδάσκω
doleo-dolui-dolium-dolere=πονώ

exterreo-terrui-territum-terrere=τρομοκρατώ

fateor-fassus sum-fateri [αποθ.]=ομολογώ
feteo(foeteo)-fetere=βρωμάω-μυρίζω άσχημα
foveo-fovi-fotum-fovere=θάλλω-περιβάλλω με αγάπη

gaudeo-gavisus sum-gaudere [ημιαποθ.]=χαίρομαι

habeo-habui-habitus-habere=έχω-θεωρώ

iaceo-iacui-iacitum-iacere=κείμαι
immineo-imminere=πλησιάζω απειλητικά
impleo-implevi-impletum-implere=συμπληρώνω
inhaereo-inhaesi-inhaesum-inhaerere=προσκολλιέμαι-κρεμιέμαι από
intueor-intuitus sum-intueri [αποθ.]=ατενίζω-κοιτάζω
iubeo-iussi-iussum-iubere=διατάζω

languo-languere=είμαι αδιάθετος
lateo-latui-latere=κρύβομαι
licet-licuit (licitum est)-licere=επιτρέπεται-είναι δυνατό

madeo-madui-madere=είμαι μούσκεμα
maneo-mansi-mansum-manere=περιμένω
medeor-mederi [αποθ.]=γιατρεύω (*perfectum σχηματίζει από το sano 3*)
mereo-merui-meritum-merere=αξίζω
miseret-miseruit-miserere [απροσ.]=λυπάμαι
moneo-monui-monitum-monere=συμβουλεύω-καθοδηγώ
moveo-movi-motum-movere=κινώ

noceo-nocui-nocitum-nocere=βλάπτω

obtineo-obtinui-obtentum-obtinere {ob+tineo}=πετυχαίνω-κατορθώνω

paenitet-paenituit-paenitere [απρόσωπο]=μετανοιώνω
 pareo-parui-paritum-parere=υπακούω
 permoveo-permovi-permotum-permovere [per+moveo]=παρακινώ
 persedeo-persedi-persessum-persedere=κάθομαι για πολύ ώρα
 persuadeo-persuasi-persuasum-persuadere=πειθώ
 pertineo-pertinui-pertentum-pertinere {per+teneo}=αφορώ
 piget-piguit (pigitum est)-pigere [απρος.]=μέ ενοχλεί
 placeo-placui-placitum-placere=αρέσω // **placet [απρος]**=αποφασίζω-κρίνω
 polliceor-pollicitus sum-polliceri [αποθ.]=υπόσχομαι
 possideo-possedi-possessum-possidere=κατέχω
 praebeo-praebui-praebitum-praebere {prae+habeo}=παρέχω-προσφέρω
 prandeo-prandi-pransum-prandere=γευματίζω
 prohibeo-prohibui-prohibitum-prohibere [pro+habeo]=εμποδίζω
 provideo-providi-provisum-providere [pro+video]=προνοώ-μεριμνώ
 pudet-puduit(puditum est)-pudere[απρόσωπο]=ντρέπομαι

remaneo-remansi-remansum-remanere [re+maneo]=παραμένω
 respondeo-respondi-responsum-respondere=απαντώ-υποκρίνομαι
 retineo-retinui-retentum-retinere [re+teneo]=κρατώ
 rideo-risi-risum-ridere=γελώ

sedeo-sedi-sessum-sedere=κάθομαι
 soleo-solitus sum -solere [αποθ.]=συνηθίζω
 studeo-studui-studere=σπουδάζω-ασχολούμαι
 stupeo-stupui-stupere=βουβαίνομαι-θαμπώνομαι

taceo-tacui-tacitum-tacere=σωπαίνω
 taedet-taesum est(taedit)-taedere (απρος.)=απεχθάνομαι-αηδιάζω
 teneo-tenui-tentum-tenere=κρατώ
 timeo-timui-timere=φοβάμαι
 tondeo-totondi-tonsum-tondere=κουρεύω

urgeo-ursi-urgere=σπρώχνω-στέλνω
 valeo-valui-valere=είμαι υγιής
 vereor-veritus sum-vereri [αποθ.]=φοβάμαι
 video-vidi-visum-videre=βλέπω /// videor -visus sum-videri=μου φαίνεται

Γ' ΣΥΖΥΓΙΑ (- ere)

abdo - abdidi - abditum - abdere {ab + do }=κρύβω
 abicio - abieci - abiectionum - abicere {ab + iacio}=πετάω κάτι μακριά-καταθέτω
 accedo - accessi - accessum - accedere {ab + cedo}=πλησιάζω-προστίθεται, συνοδεύω

συμβαίνω

accendo - accendi - accensum - accendere {ab + cendo}=καίω, θυσιάζω
 accido - accidi - accidere {ad + cado}=πέφτω κάτω / **accidit (απρ)= συμβαίνει**
 accipio - accepi - acceptum - accipere {ad + capio}=υποδέχομαι-μαθαίνω
 accumbo - accubui - accubitum - accumbere {ad + cumbo}=είμαι αναγερμένος
 adduco - adduxi - adductum - adducere {ad + duco}=οδηγώ-παρακινώ

adedo - adedi - adesum - adedere {ad + edo}=μισοτρώνω

a(d)gnosco - agnovi - agnitum - agnoscere=αναγνωρίζω

adhaeresco - adhaesi - adhaesum - adhaerescere {ad + haeresco}=προσκολλιέμαι

adimo - ademi - ademptum - adimere {ad + emo}=αφαιρώ

admitto - admisi - admissum - admittere {ad + mitto}=αφήνω κάποιον να περάσει

affero - attuli - allatum - affere {ad + fero}=προσφέρω

afficio - affeci - affectum - afficere {ad + facio}=περιβάλλω

ago - egi - actum - agere=κάνω-οδηγώ

alo - alui - alitum (altum) - alere=εκτρέφω

amitto : βλέπε admitto, -ere.

animadverto - animadverti - animadversum - animadvertere=παρατηρώ -τιμωρώ

antecello - - antecellere=ξεπερνά κάποιον σε κάτι

antepono - anteposui - antepositum - anteponere=προκρίνω-βάζω κάτι πάνω από
 κάτι άλλο

appendo - appendi - appensum - appendere=ζυγίζω

ascendo - ascendi - ascensum - ascendere=ανεβαίνω

aspicio - aspexi - aspectum - aspicere {ad + spicio} = κοιτάζω

averto - averti - aversum - avertere {a + vertere}=βγάζω κάποιον από το δρόμο

bibo - bibi - bibere=πίνω

cado - cecidi - casum - cadere=πέφτω

caedo - cecidi - caesum - caedere=κόβω

capio - cepi - captum - capere=πιάνω - συλλαμβάνω

cedo - cessi - cessum - cedere=παραχωρώ

cerno - crevi* - cretum - cernere=διακρίνω - κρίνω - αποφασίζω (στη μέση φωνή : cernor

- **conspetus sum** - cerni)

claudio - clausi - clausum - claudere=κλείνω

cognosco - cognovi - cognitum - cognoscere=γνωρίζω

cogo -coegi -coactum -cogere{cum +ago}=συγκαλώ -εξαναγκάζω
 colo -colui -cultum -colere=καλλιεργώ-λατρεύω -κατοικώ -σέβομαι
 comedo -comedi -comesum -comedere=καταναλώνω-κατασπαταλώ
 comitto -comisi -comissum -comittere{cum+mitto}=συνάπτω
 compello -compuli-compulsum -compellere{cum+pello}=συγκεντρώνω-αναγκάζω
 complector -complexus sum -complecti[αποθ.]=αγκαλιάζω
 compono -composui -compositum -componere{cum+pono}=τελειώνω τον πόλεμο
 comprehendo -comprehendi -comprehensum -comprehendere=συλλαμβάνω
 comprimo -compressi -compressum -comprimere=περιορίζω-χαλινάγω
 concipio -concepi -conceptum -concipere{cum+capio}=συλλαμβάνω-πιάνω
 concutio -concussi-concussum-concutere=συνταράζω
 condo -condidi -conditum -condere{cum+do}=κτίζω
 conduco -conduxi -conductum -conducere{cum+duco}=νοικιάζω
 confero -contuli -collatum -conferre{cum+fero}=συγκεντρώνω
 confido -confisus sum -confidere[ημιαποθ.]=εμπιστεύομαι
 confugio -confugi -confugere{cum+fugio}=καταφεύγω
 confundo -confudi -confusum-confudere{cum+fundo}=συγχέω
 coniungo -coniunxi -coniunctum-coniungere{cum+iungo}=συνάπτω
 congregior -congressus sum -congređi{cum+gradior,αποθ}=συγκρούομαι-μονομαχώ
 conloquor -collocutus sum- colloqui{cum+loquor,αποθ}=συζητώ-κουβεντιάζω
 conscribo -conscripsi-conscriptum-conscribere{cum+scribo}=γράφω
 consequor -consecutus sum -consequi{cum+sequor,αποθ}=ακολουθώ-πετυχαίνω
 consido -consedidi -consessum-considere{cum+sido}=κάθομαι
 consisto -constiti-consistere{cum+sto}=συνίσταμαι-βρίσκομαι-περιορίζομαι
 conspicio -conspexi -conspicere{cum+spicio}=παρατηρώ
 constituo -constitui-constitutum-constituere=αναδιοργανώνω -αποφασίζω
 consulo-consului-consultum-consulere=φροντίζω
 contemno-contempsi-contemptum-contemnere=περιφρονώ
 contendo-contendi-contentum-contendere=φιλονικώ
 contingit-contigit-contingere(απρόσωπο)=συμβαίνει
 contundo-contudi-contusum-contundere{cum+tundo}=συντρίβω
 converto-converti-conversum-convertere{cum+verto}=γυρίζω κάποιον πίσω
 corrumpo-corrupti-corruptum-corruptere=διαφθείρω
 credo-credidi-creditum-credere=πιστεύω
 cupio-cupivi-cupitum-cupere=επιθυμώ
 curro-cucurri-cursum-currere=τρέχω

decerpo-decerpsi-decerptum-decerptere{de+carpo}=κόβω
 decurro-decurrecurri-decursum-decurrere{de+curro}=τρέχω
 dedo-dedidi-deditum-dedere{de+do}=παραδίδω
 deduco-deduxi-deductum-deducere{de+duco}=οδηγώ-φέρω
 defero-detuli-delatum-deferre{de+fero}=μεταφέρω

deficio-defeci-defectum-deficere {de+facio} = χάνομαι-παθαίνω έκλειψη
 deligo-delegi-delectum-deligere = εκλέγω
 depono-deposui-depositum-deponere {de+pono} = καταθέτω-αποβάλλω
 deprehendo-deprehendi-deprehensum-deprehendere = συλλαμβάνω-ανακαλύπτω
 desero-deserui-desertum-deserere = εγκαταλείπω
 desisto-destiti- -- - desistere = σταματώ
 devertor-deverti-deversum-devertere = καταλύω κάπου
 devertor-deverti-deverti [ημιαποθ.] = καταλύω κάπου
 dico-dixi-dictum-dicere = λέω
 diffluo-diffuxi-difflictum-diffluere = διαρρέω-καταλύομαι
 dilabor-dilapsus sum-dilabi(αποθ) = καταρρέω
 diligo-dilexi-dilectum-diligere = αγαπώ
 discedo-discessi-discessum-discedere = αποχωρώ
 disco-didici-discere = μαθαίνω
 discurro-discurri-discursum-discurrere = τρέχω εδώ κι εκεί
 dissero-disserui-dissertum-disserere = διαλέγομαι
 divido-divisi-divisum- dividere = μοιράζω
 duco-duxi-ductum-ducere = οδηγώ-θεωρώ-εκτιμώ-υπολογίζω

edico-edixi-edictum-edicere = διατάζω να...
 edo-edi-esum-edere = τρώγω
 efficio-effeci-effectum-efficere {ex+facio} = κατορθώνω-δημιουργώ
 egredior-egressus sum-egredi[αποθ] = βγαίνω
 elabor-elapsus sum-elabi[αποθ] = ξεγλιστρώ
 emitto-emisi-emissum-emittere {ex+mitto} = αφήνω ελεύθερο
 emo-emi-emptum-emere = αγοράζω
 enascor-enatus sum-enasci[αποθ.] = φυτρώνω
 everto-everti-eversum-evertere = καταστρέφω εντελώς
 excipio-excepi-exceptum-excicere {ex+capio} = δέχομαι
 excludo-exclusi-exclusum-excludere {ex+claudio} = κλείνω απέξω-διώχνω
 exigo-exegi-exactum-exigere {ex+ago} = εισπράττω-απαιτώ
 expello-expuli-expulsum-expellere = διώχνω
 expeto-expetivi-expetitum-expetere {ex+peto} = επιδιώκω
 extraho-extraxi-extractum-extrahere {ex+traho} = βγάζω έξω

facio-feci-factum-facere = κάνω
 fallo-fefelli-falsum-fallere = εξαπατώ
 fallor-falsus sum-falli[αποθ.] = κάνω λάθος
 fero-tuli-latum-ferre = φέρω
 fingo-finxi-fictum-fingere = πλάθω
 fugio-fugi-fugitum-fugere = φεύγω
 fundo-fudi-fusum-fundere = χέω - τρέπω σε φυγή

gero-gessi-gestum-gerere=διεξάγω
 gigno-genui-genitum-gignere=γεννώ
 gradior-gressus sum -gradi[αποθ]=βαδίζω

impendo-impendi-impensum-impendere=ξοδεύω
 impono-imposui-impositum-imponere{in+pono}=επιβάλλω-βάζω επανω-επιβιβάζω
 incendo-incendi-incensum-incendere{in+cendo}=ανάβω-εξάπτω
 incipio-incepi-inceptum-incipere{in+cipio}=αρχίζω
 incumbo-incubui-incubitus-incumbere=στηρίζομαι-πέφτω επάνω
 induco-induxi-inductum-inducere{in+duco}=εισάγω-φέρω κάτι για συζήτηση
 ingredior-ingressus sum-ingredi[αποθ]=εισβάλλω-εισέρχομαι
 insero-insevi-insitum -inserere=σπείρω -φυτεύω
 instiguo-instinxi-institutum-instinguere=παρορμώ κατευθύνω
 instituo-institui-institutum-instituere=διδάσκω
 intellego-intellexi-intellectum-intellegere=καταλαβαίνω
 intendo-intendi-intentum-intendere=κατευθύνομαι
 intercipio-intercepi-interceptum-intercipere=αρπάζω κάτι πριν φθάσει στον
 προορισμό του
 interficio-interfeci-interfectum-interficere{inter+facio}=σκοτώνω
 interimo-interemi-interemptum-interimere{inter+emo}=εξολοθρεύω
 interpono-interposui-interpositum-interponere{inter+pono}=παρεμβάλλω
 intromitto-intromisi-intromissum-intromittere=βάζω μέσα
 introrumpo-introrupi-introruptum-introrumpere=εισβάλλω
 invado-invasi-invasum-invadere=εισχωρώ-καταλαμβάνω-πιάνω

laccio-lacessi-lacessum-lacessere=προκαλώ κάποιον σε κάτι
 laedo-laesi-laesum-laedere=βλάπτω-προσβάλλω
 lego-legi-lectum-legere=διαβάζω-μαζεύω-βγάζω
 loquor-locutus sum-loqui[αποθ]=μιλώ
 ludo-lusi-lusum-ludere=παίζω

metuo-metui-metutum-metuer=φοβάμαι
 mitto-misi-misum-mittere=στέλνω-ρίχνω
 morior-mortuus sum [moriturus] -mori[αποθ]=πεθαίνω

nascor-natus sum [nasciturus] -nasci[αποθ]=γεννιέμαι
 neglego-neglexi-neglectum-neglegere=αδιαφορώ

obicio-obiecti-obiectum-obicere{ob+iacio}=ρίχνω-μέμφομαι-προβάλλω αντίρρηση
 obsequor-obsecutus sum-obsequi{ob+sequor,αποθ.}=κάνω το χατίρι κάποιου
 obtingit-obtigit-obtingere{ob+tango,απρός.}=μου λαχαίνει

occido-occidi-occisum-occidere {ob+caedo}=σκοτώνω
 occuro-occurri-occursum-occurrere {ob+curro}=επιτίθεται-πιγαίνω να συναντήσω
 offero-obtuli-oblatum-obferre {ob+fero}=φέρνω κάτι
 opprimo-oppresi-oppresum-oppprimere {ob+premo}=πιάνω επ' αυτοφώρω
 ostendo-ostendi-ostensum-ostendere=δείχνω

pario-peperi-partum [pariturus] - parere=γεννώ-κερδίζω
 patior-passus sum-pati [αποθ]=ανέχομαι-υπομένω
 percello-perculi-perculsum-percellere=ανατρέπω
 perdo-perdidi-perditum-perdere {per+do}=χάνω
 perficio-perfeci-perfectum-perficere {per+facio}=κατορθώνω
 pergo-perrexi-perrectum-pergere {per+rego}=κατευθύνομαι προς
 perimo-peremi-peremptum-perimere {per+emo}=σκοτώνω
 perlego-perlegi-perlectum-perlegere {per+lego}=διαβάζω
 peto-petivi-petitum-petere=ορμώ-ζητώ
 pluit-pluit(pluvit)-pluere [απροσ.]=βρέχει
 pono-posui-positum-ponere= τοποθετώ
 porrigo-porrexī-porrectum-porrigere {por+rego}=προσφέρω
 posco-poposci-poscere=ζητώ
 praecipio-praecepi-praeceptum-praecepere {prae+capio}=καθοδηγώ
 praeripio-praeripui-praereptum-praeripere {prae+rapio}=αρπάζω
 praesumo-praesumpsi-praesumptum-praesumere {prae+sumo}=προγεύομαι
 praetendo-praetendi-praetentum-praetendere {prae+tendo}=τεντώνω-κρεμώ
 premo-pressi-pressum-premere=πιέζω-καταβάλλω
 prodo-prodidi-proditum-prodere {pro+do}=προδίδω-φανερώνω
 produco-produxi-productum-producere {pro+duco}=οδηγώ μπροστά
 proficio-profeci-profectum-proficere {pro+facio}=καταφέρνω
 proicio-proieci-proiectum-proicere {pro+iacio}=ρίχνω-πετάω-καταθέτω
 promitto-promisi-promissum-promittere {pro+mitto}=υπόσχομαι
 propono-proposui-propositum-proponere {pro+pono}=βάζω μπροστά μου
 prorepo-prorepsi-proreptum-prorepere {pro+repo}=έρπω προς-σέρνομαι
 prorumpo-prorupi-proruptum-prorumpere {pro+rumpo}=ξεσπώ
 prosterno-prostravi-prostratum-prosternere {pro+sterno}=ρίχνω κάτω-καταλύω

quaero-quaesivi-quaesitum-quaerere=ζητώ-ρωτώ
 quaeso-quaesere=παρακαλώ
 quatio-quassi-quassum-quaterere=συντρίβω
 queror-questus sum-queri [αποθ.]=παραπονιέμαι
 quiesco-quievi-quietum-quiescere=ησυχάζω-ηρεμώ-αναπαύομαι

rado-rasi-rasum-radere=ξυρίζω
 rapio-rapui-raptum-rapere=αρπάζω
 recedo-recessi-recessum-recedere {re+cedo}=αποσύρομαι
 recipio-recepi-receptum-recipient {re+cipio}=παίρνω πίσω
 reddo-reddidi-redditum-reddere {red+do}=καθιστώ-κάνω-επιστρέφω
 refero-rettuli-relatum-referre=παραδίδω-αναφέρω-ανταποδίδω / **refert** [απρόσωπο]

= **ενδιαφέρει**

reficio-refeci-refectum-reficere {re+facio}=ξεκουράζω
 rego-rexi-rectum-regere=κυβερνώ
 relinquo-reliqui-relictum-relinquere=αφήνω
 remollesco-remollescere=γίνομαι μαλακός
 repono-repsi-reptum-repere=έρπω
 repono-reposui-repositum-reponere {re+pono}=τοποθετώ
 respicio-respexi-respectum-respicere {re+spicio}=κοιτάζω πίσω
 restituo-restitui-restitutum-restituere=αποκαθιστώ-ξαναφέρνω-restat=υπολείπεται
 revertor-reversus sum(reverti)-reverti [αποθ.-ημιαποθ.]=επιστρέφω
 ruo-rui-rutum-ruere=ορμώ

scribo-scripsi-scriptum-scribere=γράφω
 seiungo-seiunxi-seiunctum-seiungere=χωρίζω
 sequor-secutus sum -sequi[αποθ]=ακολουθώ
 sino-sivi-situm-sinere=επιτρέπω
 solvo-solvi-solutum-solvere=λύω-χαλαρώνω
 specio ή spicio-spexi-spectum-spicere=κοιτάζω
 succurrit-succurrit-succursum-succurrere [γ πρόσ.]=μου έρχεται κάτι στο μυαλό
 sumo-sumpsi-sumptum-sumere=λαμβάνω
 suscipio-suscepi-susceptum suscipere {subs+cipio}=παραλαμβάνω-δέχομαι
 suspendo-suspendi-suspensum-suspendere =κρεμάω

tango-tetigi-tactum-tangere=αγγίζω
 tego-texi-tectum-tegere=καλύπτω
 tendo-tetendi-tentum-tendere=τεντώνω-απλώνω
 trado-tradidi-traditum-tradere=παραδίδω-αναφέρω
 traho-traxi-tractum-trahere=τραβώ
 transfero-transtuli-translatum-transferre {trans+fero}=μεταφέρω
 transfigo-transfixi-transfixum-transfigere=διαπερνώ
 tremo-tremui-tremere=τρέμω

utor-usus sum-uti [αποθ]=χρησιμοποιώ

vello-velli(vulsi)-vulsum(volsum)-vellere=μαδάω

vendo-vendidi-venditum-vendere=πουλώ
verto-verti-versum-vertere=στρέφω
vinco-vici-victum-vincere=νικώ
vivo-vixi-victum-vivere=ζω

Δ΄ ΣΥΖΥΓΙΑ (-ire)

abeo-abivi(abii)-abitus-abire=φεύγω
adeo-adii-aditus-adire=πλησιάζω
advenio-adveni-adventum-advenire=φθάνω
aperio-aperui-apertum-aperire=ανοίγω-αποκαλύπτω
audio-audivi-auditum-audire=ακούω-πληροφορούμαι

convenio-conveni-conventum-convenire {cum +venio}=ταιριάζω

desilio-desilui-desilire=πηδώ κάτω
dissentio-dissensi-dissensum-dissentire=διαφωνώ
dormio-dormivi-dormitum-dormire=κοιμάμαι

eo-ivi-itum-ire=πηγαίνω
exeo-exivi-exitum-exire=βγαίνω
expedio-expedivi-expeditum-expedire=απελευθερώνω
experior-expertus sum-experiri [αποθ.]=δοκιμάζω

fio-factus sum-fieri [απρόσωπο]=γίνομαι

impedio-impedivi-impeditum-impedire=εμποδίζω
intereo-interii-interitum-interire=καταστρέφομαι
intervenio-interveni-interventum-intervenire=παρεμβαίνω-εμφανίζομαι απρόοπτα
invenio-inveni-inventum-invenire=βρίσκω

mentior-mentitus sum-mentiri [αποθ.]=ψεύδομαι
molior-molitus sum-moliri=μηχανεύομαι-σχεδιάζω
mugio-mugivi-mugitum-mugire=μουγκρίζω
munio-munivi-munitum-munire=οχυρώνω

nequeo-nequivi-nequitum-nequire=δεν μπορώ
nescio-nescivi-nescitum-nescire=αγνοώ-δεν ξέρω
nutrio-nutrivit-nutritum-nutrire=(ανα)τρέφω

orior-ortus sum-oriri=ανατέλλω-γεννιέμαι-εμφανίζομαι (παρουσιάζει κλιτούς τύπους της γ συζυγίας)

pereo-perii-peritum-perire=χάνομαι
pervenio-pervenire-perventum-pervenire=φθάνω
punio-punivi-punitum-punire=τιμωρώ

redeo-redii-reditum-redire=επιστρέφω

scio-scivi-scitum-scire=γνωρίζω-μαθαίνω
sentio-sensi-sensum-sentire=καταλαβαίνω-πιστεύω-κρίνω
servio-servivi-servitum-servire=υπηρετώ
stabilio-stabilivi-stabilitum-stabilire=στεριώνω
subvenio-subveni-subventum-subvenire {sub+venio}=βοηθώ

transeo-transii-transitum-transire=περνώ-διέρχομαι

venio-venivi-venitum-venire=έρχομαι
vincio-vinxi-vinctum-vincire=δένω-στεριώνω

+

ΡΗΜΑΤΑ ΜΕ ΑΝΩΜΑΛΕΣ
ΜΕΤΟΧΕΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑ

licet-licuit-ere(απροσ.)=αρέσει-▶ liciturus

mori-mortuus sum-mori=αποθνήσκω-▶ moriturus

nascor-natus sum-nasci=γεννιέμαι-▶ nasciturus

orior-ortus sum-oriri=ανατέλλω-▶ oriturus

pario-peperi-partum-parere=γεννώ-▶ pariturus

ruo-rui-rutum-ruere=ρέω-▶ ruiturus

taceo-tacui-tacitum-tacere=σιωπώ-▶ taciturus

valeo-valui-valere=υγιαίνω-▶ valiturus

vivo-vixi-victum-vivere=ζω-▶ victurus

ΙΔΙΟΤΥΠΑ ΡΗΜΑΤΑ

absum-afui-abesse=απουσιάζω

adsum-afui-adesse=είμαι παρών

aio [ελλειπτικό]=λέγω

coepi-coepisse [ελλειπτικό]=άρχισα

interest-interfuit-interesse [απρόσωπο + γενική]= με
ενδιαφέρει

malo-malui-malle=προτιμώ

memini-meminisse [ελλειπτικό]=θυμάμαι

nolo-nolui-nolle=δεν επιθυμώ

odi-odisse [ελλειπτικό]=μισώ

orior - ortus sum -oriri = ανατέλλω {παρουσιάζει τύπους
με κλίση γ®συζυγίας}

possum-potui-posse=δύναμαι

praesum-praefui-praeesse=δύναμαι

sum-fui-esse=είμαι / υπάρχω

volo-volui---velle=βούλομαι

ΚΥΡΙΟΙ ΟΡΟΙ ΠΡΟΤΑΣΗΣ

Το **υποκείμενο**, το **κατηγόρημα**, το **αντικείμενο** και το **ποιητικό αίτιο** είναι στα λατινικά οι κύριοι όροι μιας πρότασης.

A. Υποκείμενο

Είναι κυρίως ουσιαστικό αλλά και επίθετο, αντωνυμία, αριθμητικό. Στις απρόσωπες συντάξεις το υποκείμενο είναι ή απaréμφατο ή δευτερεύουσα πρόταση. Η συμφωνία ρήματος και υποκειμένου ακολουθεί τους κανόνες της αρχαίας ελληνικής σύνταξης αλλά δεν υφίσταται η περίπτωση της αττικής σύνταξης.

B. Αντικείμενο

Είναι κυρίως ουσιαστικό αλλά και επίθετο, αντωνυμία, αριθμητικό, απaréμφατο αλλά και δευτερεύουσα πρόταση. Τίθεται στις πλάγιες πτώσεις (γενική, δοτική, αιτιατική, αφαιρετική).

Το σύστοιχο αντικείμενο : Είναι αντικείμενο ρήματος σε αιτιατική που προέρχεται από την ίδια ετυμολογική ρίζα του ρήματος είτε από συγγενική ετυμολογική ρίζα και συνοδεύεται κατά κανόνα από επιθετικό προσδιορισμό. Συχνά το σύστοιχο αντικείμενο παραλείπεται οπότε παραμένει ο επιθετικός προσδιορισμός σε ουδέτερο γένος ενικού ή πληθυντικού αριθμού.

πχ. *cogitabam **aliquid** enotabamque (=cogitabam aliquaam cogitationem)*

*Visne scire **quid** Nasica responderit?*

Γ. Κατηγορούμενο

Είναι ουσιαστικό, επίθετο, αντωνυμία αλλά και γερονδιακό το οποίο αποδίδει στο υποκείμενο ή στο αντικείμενο μια σταθερή ιδιότητα που ισχύει όμως τη στιγμή της ενέργειας του ρήματος

Πτώσεις κατηγορουμένου.

Ονομαστική : Συνοδεύει το υποκείμενο του συνδετικού ρήματος και αν είναι επίθετο συμφωνεί στο γένος, αριθμό και πτώση ενώ αν είναι ουσιαστικό υποχρεωτικά μόνο στην πτώση.

*Με τα ρήματα - sum - videor - habeo - duco - αντί κατηγορουμένου σε ονομαστική χρησιμοποιούμε : - **pro** + αφαιρετική ή **in loco / in numero** + γενική ή εμπρόθετο προσδιορισμό.*

πχ. *Is Athenis **pro libero** fuit*
*Monumentum eius **pro templo** habebat.*

Γενική : Συνοδεύει ετερόπρωτα το υποκείμενο του συνδετικού ρήματος και μπορεί να φανερώνει : α) **κτηση** (γενική κατηγορηματική κτητική) β) **δημιουργό** (γεν. κατηγ. δημιουργού) γ) **ιδιότητα** (γεν. κατηγ. ιδιότητας) δ) **μέρος συνόλου** (γεν. κατηγ. διαιρετική).

πχ. *puer est decem **annorum***

Δοτική : Είναι ιδιόρρυθμη χρήση της λατινικής και συνοδεύει το **sum**.
Για περισσότερα βλέπε σημειώσεις Δοτικής.

Αιτιατική : Συνοδεύει αντικείμενα συγκεκριμένων ρημάτων σε αιτιατική (βλέπε σημειώσεις Αιτιατικής).

Επιρρηματικό Κατηγορούμενο

Συνοδεύει συνήθως ρήματα **κίνησης**. Είναι κυρίως επίθετο το οποίο συμφωνεί τυπικά με το υποκείμενο αλλά ουσιαστικά προσδιορίζει το ρήμα. Δηλώνει συνήθως **τρόπο, χρόνο, τόπο, σειρά, ακολουθία, διαδοχή**.

πχ. *Ab his in castra delatus est **tristis***
*Dux Arvernorum **vivus** in fuga comprehenditur*

Ποιητικό αίτιο

Πρόκειται για το έμψυχο ή άψυχο ον από το οποίο προέρχεται αυτό που παθαίνει το υποκείμενο ρήματος παθητικής διάθεσης. Το συναντάμε στις εξής μορφές :

α) **ab - a + αφαιρετική** όταν είναι έμψυχο ή προσωποποιημένο άψυχο

β) **αφαιρετική** όταν είναι έμψυχο

γ) **δοτική του ενεργούντος προσώπου** όταν υπάρχει ρήμα παθητικής περιφραστικής συζυγίας (γερουνδιακό + sum) είτε παθητικής διάθεσης συντελικού χρόνου.

πχ. *Vinum **a mercatoribus** ad se importari non sinunt*
*Claudius **rumore** caedis exterritus prorepsit ad solarium.*
*Aesopi nostri Licinus servus **tibi** notus.*

ΟΜΟΙΟΠΤΩΤΟΙ ΟΝΟΜΑΤΙΚΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Α. ΠΑΡΑΘΕΣΗ

Πρόκειται για ουσιαστικό που παρατίθεται σε προηγούμενη λέξη της πρότασης και προσθέτει σ' αυτή ένα κύριο και γνωστό γνώρισμα για να τον ορίσει ακριβέστερα. Ισοδυναμεί με αναφορική πρόταση.

Η παράθεση συμφωνεί με τον προσδιοριζόμενο όρο αναγκαίως στην πτώση και τυχαία στο γένος και στον αριθμό.

Τα κύρια ονόματα τίθενται ως παράθεση στα προσηγορικά και τα προσηγορικά στα κύρια, δηλαδή παράθεση είναι κάθε φορά εκείνο που βρίσκεται δεξιά στη σειρά.

Οι γεωγραφικοί όροι και τα πατρώνυμα είναι παραθέσεις.

Προεξαγγελτική παράθεση είναι η παράθεση πρότασης που τίθεται μπροστά από την πρόταση και προσδιορίζει το νόημά της εκ των προτέρων.

π.χ. *Titus Manlius consul nobili genere natus...*

...et clara voce Scipioni nuntiaverunt (incredible auditu !) (προεξαγγελτική παράθεση) ...

Β. ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ

Η επεξήγηση είναι παράθεση η οποία χρησιμεύει για να ορίσει ακριβέστερα προηγούμενη γενική και αόριστη έννοια.

Ως επεξήγηση στο ουδέτερο δεικτικής αντωνυμίας χρησιμοποιείται

α) απαρέμφατο

β) δευτερεύουσα πρόταση

πχ *Populus Romanus duo consules, Iunium Brutum et Tarquinius Collatinum,...*

Γ. ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Πρόκειται για επιθετική λέξη η οποία προσδιορίζει ένα ουσιαστικό τόσο στενά ώστε να αποτελεί με αυτό μια έννοια, δηλαδή φανερώνει μια ιδιότητα του ουσιαστικού μόνιμη και σταθερή. Ως επιθετικοί προσδιορισμοί λειτουργούν : *επίθετα / μετοχές / αντωνυμίες* [*hic, ipse, is, ille, tantus* κ.α.)

Δ. ΚΑΤΗΓΟΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ

Πρόκειται για επίθετο ή ουσιαστικό το οποίο προσδιορίζει ουσιαστικό χωρίς να αποτελεί με αυτό μια έννοια, φανερώνει δηλαδή μια ιδιότητα παροδική και πρόσκαιρη που υπάρχει όσο λειτουργεί η ενέργεια του ρήματος. Ως κατηγορηματικοί προσδιορισμοί χρησιμοποιούνται : *επίθετα* ιδίως όταν δηλώνουν χρονικές ή τοπικές σχέσεις [*primus, ultimus, superior*] καθώς και τα αντωνυμικά 00επίθετα : *solutus - totus - unus*.

Α Π Α Ρ Ε Μ Φ Α Τ Ο

Το απαρέμφατο είναι **ρηματικό ουσιαστικό** που λειτουργεί ως υποκείμενο, αντικείμενο, επεξήγηση και σε σπάνιες περιπτώσεις ως απαρέμφατο του σκοπού και ανεξάρτητο απαρέμφατο.

Υποκείμενο απαρέμφατο δέχονται τα **απρόσωπα ρήματα** και οι **απρόσωπες εκφράσεις**.

*πχ licet tibi **adportare** pugillares*

Αντικείμενο

0 *Ειδικό απαρέμφατο*

Το ειδικό απαρέμφατο το συναντάμε **σε όλους τους χρόνους** και εξαρτάται από ρήματα **λεκτικά** [dico, narro], **δοξαστικά** [existimo, puto], **αισθητικά** [sentio], **γνωστικά** [scio, cognosco], **μνήμης** [memini] **αγγελίας - δήλωσης** [nuntio, polliceor], **ψυχικού πάθους** [doleo, miror].

Το υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου τίθεται σε:

α) **αιτιατική** στην **ετεροπροσωπία**

β) **αιτιατική** στην **ταυτοπροσωπία** όταν το ρήμα εξάρτησης είναι ενεργητικό ή αποθετικό

γ) **ονομαστική** στην **ταυτοπροσωπία** όταν το ρήμα εξάρτησης είναι **προσωπικό παθητικό** [videor, fertur, traditur]

πχ *Videbis non Dianam sed Minervam in montibus **errare***

Hercules boves **refecisse** fertur (Λέγεται ότι ο Ηρακλής ξεκούρασε τα βόδια : ταυτοπροσωπία με υποκείμενο απαρεμφ. σε ονομαστική)

0 Τελικό απαρέμφατο

Το συναντάμε **πάντα σε ενεστώτα** και εξαρτάται από ρήματα **δυνητικά** [possum, queo], **βουλητικά** [volo, desidero], **κελευστικά** [iubeo], **έναρξης - λήξης** [incipio], **απαγορευτικά** [veto] .

Το υποκείμενο του τελικού απαρεμφάτου τίθεται σε :

α) **αιτιατική** στην ετεροπροσωπία

β) **ονομαστική** στην ταυτοπροσωπία

ω Με τα ρήματα που σημαίνουν **διατάζω - επιτρέπω - απαγορεύω** [iubeo, sino-prohibeo] μπορούμε να έχουμε:

- ενεργητικό απαρέμφατο με υποκείμενο σε αιτιατική
- παθητικό απαρέμφατο με αφανές υποκείμενο

πχ Caesar iubet arma milites **tradere** in castra

ή

Caesar iubet arma **tradi** in castra

ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ ΧΡΟΝΩΝ

Η λατινική χρησιμοποιεί την υποτακτική περισσότερο από τις άλλες εγκλίσεις γιατί δεν διαθέτει ευκτική. Έτσι η υποτακτική εκφράζει και το δυνατό και το επιθυμητό αλλά και την απλή σκέψη και το απραγματοποίητο.

Στις ανεξάρτητες προτάσεις η υποτακτική είναι:

A) Προτάσεις κρίσεως

I. Δυνητική {αε=δυνητική ευκτική} II. Απορηματική {αε=υποτακτική}

nemo dubitet

Quid faciam ?

III. Απραγματοποίητο {αε=αν + οριστική ιστορ. χρον.}

sine amicitia vita tristis esset

B) Προτάσεις επιθυμίας

I. Προτρεπτική {αε=υποτακτική} II. Ευχετική {αε=ευκτική}

audiatur altera pars

utinam fugiam

III. Παραχωρητική {αε=υποτακτική}

sint sane superbi Rhodienses

Στις δευτερεύουσες προτάσεις η υποτακτική ακολουθεί την ακολουθία των χρόνων, προσαρμόζει δηλαδή το χρόνο της σύμφωνα με το χρόνο της κύριας.

Συνοπτικά η λειτουργία της φαίνεται στον παρατιθέμενο πίνακα.

ΧΡΟΝΟΣ	ΡΗΜΑ ΕΞΑΡΤΗΣΗΣ	ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ
σύγχρονο	{ αρκτικός χρόνος	┌ υποτακτική ενεστώτα
	{ ιστορικός χρόνος	┌ υποτακτική παρατατικού
προτερόχρονο	{ αρκτικός χρόνος	┌ υποτακτική παρακειμένου
	{ ιστορικός χρόνος	┌ υποτακτική υπερσεντελίκου
υστερόχρονο	{ αρκτικός χρόνος	┌ υποτακτική μέλλοντα –urus sim
	{ ιστορικός χρόνος	┌ υποτακτική μέλλοντα – urus essem

Γ Ε Ρ Ο Υ Ν Δ Ι Ο

Το γερούνδιο είναι ρηματικό ουσιαστικό της λατινικής με ονοματική και επιρρηματική χρήση. Αντιστοιχεί σημασιολογικά στο έναρθρο απαρέμφατο της αρχαίας ελληνικής. Απαντάται στις πλάγιες πτώσεις ενικού αριθμού και σχηματίζεται από το ενεστωτικό ρηματικό θέμα και τις καταλήξεις : **-ndi -ndo -ndum -ndo**
amandi - amando - amandum – amando

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ ΧΡΗΣΕΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ

αντικειμενική, κτητική, παραθετική

σκοπού με τα causa + gratia

{ α. ε. : έναρθρο απαρέμφατο σε γενική ως γενική αντικειμενική, διααιρετική, συγκριτική, αντικείμενο, του σκοπού }
π.χ. cupiditas **pugnandi** / **dimicandi** causa venimus

ΔΟΤΙΚΗ

σκοπό (με ρήματα όπως : creo, deligo, sumo ...

σκοπό (με επίθετα όπως : idoneus, aptus, commodus)

{ α.ε. έναρθρο απαρέμφατο σε δοτική ως δοτική ως δοτική σκοπού, αιτίας ή μέσου }
π.χ. mihi datur tempus **scribendo** / Homo idoneus **imperando**

ΑΙΤΙΑΤΙΚΗ εμπρόθετη πάντα

σκοπό, προορισμό

αναφορά

π.χ. imperator hortabatur milites **ad pugnandum**

ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ

απρόθετη : τρόπο, μέσο, όργανο

εμπρόθετη : αναφορά, αφετηρία

π.χ. laudem et honestatem **expetendo**....
mens **dicendo** alitur

Γ Ε Ρ Ο Υ Ν Δ Ι Α Κ Ο

Είναι τριγενές, τρικατάληκτο, δευτερόκλιτο ρηματικό επίθετο παθητικής διάθεσης και δηλώνει την ανάγκη, την υποχρέωση να γίνει κάτι. Σχηματίζει μαζί με το - s u m - την παθητική περιφραστική συζυγία.

Η ενεργητική περιφραστική συζυγία = μετοχή μέλλοντα + s u m, δηλαδή :

amaturus sum = πρόκειται να αγαπήσω

amandus sum = πρέπει να αγαπηθώ

Η παθητική περιφραστική συζυγία :

Σ χ η μ α τ ι σ μ ό ς : ενεστωτικό ρημ. θέμα + **-ndus -nda -ndum**
ama-ndus ama-nda ama-ndum

{ α.ε. : αντίστοιχη λειτουργία στα α.ε. παρουσιάζουν τα ρηματικά επίθετα -τεος -τεα-τεον τα οποία δηλώνουν ότι πρέπει κάποιος να πάθει αυτό που σημαίνει το ρήμα. Έχουν απρόσωπη {ρηματικό επίθετο ουδ. γένους + εστί + δοτική ενεργούντος προσώπου + αντικείμενο } ή προσωπική σύνταξη {ρηματικό επίθ.σε ονομαστική + εστί + δοτική προσωπική }

π.χ. *θεραπευτέον εστί ημιν τους θεούς* (απρόσ. / θεραπεύω = λατρεύω)
θεραπευτέοι εισί ημιν οι θεοί (προσωπική)

Χρήσεις γερονδιακού :

- **επιθετικός προσδιορισμός.** Το γερονδιακό προσδίδει μια ιδιότητα στο όνομα που προσδιορίζει, συμφωνεί δε με αυτό στο γένος, αριθμό και πτώση.
homo non ferendus (= άνθρωπος ανυπόφορος)

- **κατηγορούμενο.** Συνοδεύει το ρήμα - sum - και σχηματίζει την παθητική περιφραστική συζυγία. Παρατηρούμε δύο ειδών συντάξεις:

α) **προσωπική** = ονομαστική γερονδιακού + sum, es...+ υποκείμενο + δοτική ποιητικού αιτίου

π.χ. *excitanda sunt omnia tibi*

Η σύνταξη αυτή ισχύει όταν το γερονδιακό { excitanda } προέρχεται από μεταβατικό ρήμα που συντάσσεται με **αιτιατική** {excito+αιτιατ. }

β) **απρόσωπη** = ουδέτερο γερονδιακού + est , erat... + αντικείμενο + δοτ. ποιητικού αιτ.

π.χ. *subveniendum est reipublicae tibi*

Ισχύει όταν το γερονδιακό προέρχεται από αμετάβατο ρήμα ή από ρήμα που συντάσσεται με γενική, δοτική, αφαιρετική.

• κατηγορηματικός προσδιορισμός του σκοπού

Δηλώνει τον σκοπό ή την πρόθεση και εξαρτάται από ρήματα που σημαίνουν δίνω (do), παρέχω (habeo), στέλνω (mitto), ζητώ (peto). Συναντάται σε:

α) ονομαστική, όταν το ρήμα της πρότασης είναι παθητικής φωνής και το γερονδιακό προσδιορίζει το υποκείμενό του.

π.χ. *A duce urbs militibus diripienda tradita est* (=η πόλη παραδόθηκε από το στρατηγό για να λεηλατηθεί από τους στρατιώτες)

β) αιτιατική, όταν το ρήμα της πρότασης είναι ενεργητικής φωνής και το γερονδιακό προσδιορίζει το αντικείμενό του

π.χ. *Pueris sententias ediscendas damus* (= δίνουμε στα παιδιά γνωμικά για να αποστηθίσουν)

...γερουνδιακή έλξη

Ονομάζουμε το φαινόμενο της μετατροπής της ενεργητικής σύνταξης με γερούνδιο σε παθητική σύνταξη με γερουνδιακό, δηλαδή την αντικατάσταση του γερουνδίου από το γερουνδιακό.

π ρ ο σ ο χ ή : η μετατροπή αυτή είναι τυπική και δεν επηρεάζει τη μετάφρασή μας η οποία ακολουθεί το γερούνδιο, δηλαδή

ars **administrandi** civitatem (γερούνδιο = η τέχνη να κυβερνάμε την πολιτεία)
ars **administrandae** civitatis (έλξη γερουνδιακού = η τέχνη να κυβερνάμε την πολιτεία)

Η μετατροπή γερουνδίου σε γερουνδιακό εφαρμόζεται μόνο όταν το γερούνδιο προέρχεται από : α) **ρήμα μεταβατικό συντασσόμενο με αιτιατική** β) **αποθετικά ρήματα** *utor, fungor, potior, fruor* που συντάσσονται με αφαιρετική, αρχικά όμως συντάσσονταν με αιτιατική

Διαδικασία μετατροπής

ΓΕΡΟΥΝΔΙΟ

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ

γερουνδιακό,

στην πτώση του γερουνδίου

στην ίδια πτώση με το γερούνδιο
αλλά στο γένος και στον αριθμό
του αντικειμένου

ars *administrandi* civitatem

ars *adnistrandae* civitatis

Δηλαδή το γερουνδιακό πρέπει να συμφωνεί με το προσδιοριζόμενο όνομα στο γένος, αριθμό και πτώση. Το πρώην αντικείμενο γερουνδίου γίνεται "υποκείμενο" του γερουνδιακού.

Πότε χρησιμοποιούμε τη γερονδιακή έλξη;

Η γερονδιακή έλξη είναι υποχρεωτική όταν το γερόνδιο είναι :

- δοτική [amando]
- εμπρόθετη γενική [causa amandī]
- εμπρόθετη αιτιατ. [ad amandum]
- εμπρόθετη αφαιρετ. [ex amando]

Η γερονδιακή έλξη είναι προαιρετική (αλλά προτιμάται) όταν το γερόνδιο είναι :

- γενική (amandī)
- απρόθετη αφαιρετική (amando)

Δεν επιχειρούμε ποτέ γερονδιακή έλξη όταν αντικείμενο του γερονδίου (οποιασδήποτε πτώσης) είναι ο υ δ έ τ ε ρ ο αντωνυμίας ή ουσιαστικοποιημένου επιθέτου

π.χ. *cupidus multa audiendi*

Σ Ο Υ Π Ι Ν Ο (ύ π τ ι ο)

Το σουπίνο είναι ρηματικό ουσιαστικό με δυο τύπους [-um και -u] που χρησιμοποιείται για να δηλώσει επιρρηματικές σχέσεις (σκοπό και αναφορά).

Ο σχηματισμός του είναι σχετικά περίπλοκος, όμως κατά βάση το θέμα του σουπίνου σχηματίζεται με την προσθήκη στο ρηματικό θέμα του χαρακτήρα -t- και (για ρήματα γ συζυγίας) με την προσθήκη του -s-.

amo [ρημ.θέμα ama-] ▶ **amatum**
scando [ρημ.θέμα scand-] scand-s-um ▶ **scansum**

Τα ρήματα β συζυγίας με παρακείμενο σε -ui [habeo, habui] σχηματίζουν το σουπίνο σε -itum [*habutum*, για περισσότερα βλέπε Γραμματική σελ.82-83-84]

προσοχή : σουπίνο διαθέτουν και τα **αποθετικά** ρήματα

Χρήσεις:

Ο τύπος σε **-um** δηλώνει **το σκοπό** και συνοδεύει ρήμα κίνησης {eo, abeo, adeo, venio, mitto, conduco }
*venisse eos **captum** se*

Αν το σουπίνο ανήκει σε μεταβατικό ρήμα παίρνει αντικείμενο όνομα ή βουλητική πρόταση.

Ο τύπος σε **-u** δηλώνει **αναφορά** και συνοδεύει επίθετα όπως {facilis, utilis, optimus, incredibilis, idoneus, honestus κ.α. }. Συνήθη σουπίνα αναφοράς είναι τα : dictu, auditu, factu, visu, relatu κ.α.

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕ Σ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι αιτιολογικές προτάσεις εκφράζουν την αιτία που προκάλεσε το περιεχόμενο της κύριας συνήθως πρότασης.

Εισάγονται με τους συνδέσμους α) : **quod***, **quiam**, **quoniam**, **quando** (άρνηση non quod, non quia)

β) **cum** + **υποτακτική** όταν η αιτιολογία είναι αποτέλεσμα εσωτερικής - λογικής διεργασίας (αρχαία ελλην. με ως)

Εκφέρονται με: α) **οριστική** όταν η αιτιολογία είναι αντικειμενικά αποδεκτή
β) **υποτακτική** (τηρείται η ακολουθία χρόνων) όταν:

- η αιτιολογία είναι ψευδής
- η αιτιολογία είναι υποθετική ή υποκειμενική οπότε και εισάγονται με τον **cum**
- εισάγονται με τους αρνητικούς συνδέσμους non quod, non quia, non quoniam διότι δηλώνεται αιτιολογία απορριπτόμενη ως ψεύτικη

πχ. *Pisaurum dicitur, quod illic aurum pensatum est*

Cum mortalis sis, cura quae sunt mortalia (επειδή θνητός είσαι, φρόντιζε για όσα είναι ανθρώπινα) * Συνήθως ο quod συνοδεύεται από επίρρημα ή εμπρόθετους προσδιορισμούς που σημαίνουν "για αυτό το λόγο" [propterea, ideo, id circo, qua de causa]

ΤΕΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

qua de causa]

Είναι επιρρηματικές προτάσεις που εκφράζουν το **σκοπό** για τον οποίο γίνεται η πράξη μιας άλλης πρότασης, συνήθως της κύριας.

Εισάγονται: • με τον **ut** αν είναι καταφατικές

• με τον **ne** αν είναι αρνητικές

**ΤΡΟΠΟΙ ΕΚΦΟΡΑΣ
ΣΚΟΠΟΥ :**

- τελική πρόταση

- αναφορική -
τελική πρόταση

- γερονδιακό

- γερούνδιο

- σουπίνο

- εμπρόθετο
ουσιαστικό σε αιτιατική

- δοτική
κατηγορηματική του σκοπού

• με τον **quo** όταν ακολουθεί συγκριτικός βαθμός επιθέτου ή επιρρήματος ή φράσης με συγκριτική σημασία.

Συνήθως στην κύρια πρόταση υπάρχουν επιρρήματα που σημαίνουν "για αυτό το σκοπό" [idcirco, ideo, propterea, ob eam rem, ea causa] ή ρήματα που δηλώνουν κίνηση.

Εκφέρονται : Με υποτακτική α) **ενεστώτα** (σύγχρονο*, εξάρτηση από αρκτικό χρόνο)

β)
παρατατικού (προτερόχρονο, εξάρτηση από χρόνο ιστορικό)

Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinus Romano virtute antecellat.

Labora ne puniatis a magistro (να εργάζεσαι για να μην τιμωρείσαι από το δάσκαλο)

Maxima frugalitate utebatur quo facilius divitias contemnere posset (ήταν πάρα πολύ ολιγαρκής, για να μπορεί ευκολότερα να περιφρονεί τα πλούτη)

[α.ε. Οι τελικές προτάσεις της αρχαίας ελληνικής εισάγονται με τους: να, όπως, ως, και εκφέρονται με υποτακτική, με ευκτική του πλαγίου λόγου {εξάρτηση από ρήμα ιστορικού χρόνου} και σπάνια με οριστική ιστορικού χρόνου για να δηλωθεί ευχή]

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

υστερόχρονο διότι "η βούληση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι την πιθανή στιγμή της πραγματοποίησής της".

Α. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ Συμπερασματικές προτάσεις

Είναι επιρρηματικές προτάσεις που εκφράζουν το **αποτέλεσμα** της ενέργειας του ρήματος της κύριας πρότασης.

Εισάγονται: • με τον **ut** όταν είναι καταφατικές

• με τους **ut non, ut nemo, ut nihil**, κ.α. όταν είναι αρνητικές.

• με τον **quam ut** όταν προηγείται συγκριτική λέξη και επέχουν θέση β όρου σύγκρισης.

Εκφέρονται: • με **υποτακτική** ενεστώτα (παρόν - μέλλον)

• **παρατατικού** (παρελθόν)

• **παρακειμένων** (όταν το ρήμα της κύριας πρότασης είναι ιστορικού χρόνου το αποτέλεσμα θεωρείται ως πράξη ολοκληρωμένη). Αποτελούν περίπτωση ιδιομορφίας στην ακολουθία των χρόνων.

Στην κύρια πρόταση προηγούνται συνήθως αντωνυμίες, επιρρήματα ή φράσεις δεικτικής ή ποσοτικής σημασίας (talīs, tantus, ita, sic, tam, adeo...)

[α.ε.Οι συμπερασματικές προτάσεις της αρχ. ελλην. είναι επιρρηματικές, εισάγονται με τους συνδέσμους -ώστε, ώς- και εκφέρονται με οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, ευκτική του πλαγίου λόγου και απαρέμφατο.

Όταν υπάρχει στην κύρια συγκριτικός βαθμός η συμπερασματική εισάγεται με τους ή ώστε-, ενώ όταν δηλώνεται προϋπόθεση εισάγονται με τους *ἐφ' ὧ* και *ἐφ' ὧ τε*]

πχ *Tantus furor omnes invadit, ut pugnare cupiant*

Tantus furor omnes invasit, ut nemo arma ceperit

Maior sum,quam ut possit fortuna nocere (Είμαι ανώτερος, ώστε να μην μπορεί να με βλάψει η τύχη)

Β. ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΕΣ Συμπερασματικές προτάσεις

Είναι ουσιαστικές προτάσεις και χρησιμεύουν ως υποκείμενο, αντικείμενο, και επεξήγηση συγκεκριμένων ρημάτων και απροσώπων εκφράσεων. Αντιστοιχούν στο τελικό απαρέμφατο της αρχαίας ελληνικής.

Εισάγονται: • με τον **ut** όταν είναι καταφατικές

• με τους **u t non, ut nemo, ut nihil**....όταν είναι αρνητικές.

Εκφέρονται : • με υποτακτική ενεστώτα (παρόν)

• παρατατικού (παρελθόν)

Χρησιμοποιούν:

• **Αντικείμενο** ρημάτων που έχουν τη σημασία του *κατορθώνω* ή του *ενεργώ* (ago, facio, perficio). Εκφράζουν *αποτέλεσμα* ή *συνέπεια*.

• **Υποκείμενο** : α) ρημάτων με σημασία *προκύπτει* ή *βγαίνει το συμπέρασμα* (efficitur, consequitur, sequitur). Εκφράζουν *αποτέλεσμα/συνέπεια*.

β) απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων με τη σημασία του *συμβαίνει*- (fit, accidit, evenit, fieri potest...). Εκφράζουν *γεγονός*-*συμβάν*.

γ) απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων με τη σημασία του *απομένει* ή *υπολείπεται* (restat, reliquum est,...). Εκφράζουν κάτι που *απομένει* ή *υπολείπεται*.

δ) απρόσωπων ρημάτων ή εκφράσεων *γενικά* (accidit, satis est, tempus est, lex est, mos est, rarum est)

• **Επεξηγήση** : συνήθως στο ουδέτερο αντωνυμίας (id, hoc, illud)

ΧΡΟΝΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

πχ *Restat, ut Brutum videamus* (υποκείμενο)

Tu effecisti, ut nemo transiret (αντικείμενο)

Είναι επιρρηματικές προτάσεις οι οποίες προσδιορίζουν μια άλλη πρόταση, συνήθως την κύρια. Οι χρονικές προτάσεις διακρίνονται σε 3 βαθμίδες:

ΣΥΓΧΡΟΝΟ. Η χρονική πρόταση δείχνει κάτι το σύγχρονο μ' αυτό που

δηλώνει η προσδιοριζόμενη.

Εισάγεται με τους συνδέσμους : **dum, quoad, quamdiu.**
Εκφέρεται με οριστική και δηλώνεται παράλληλη διάρκεια χρονικής και προσδιοριζόμενης πρότασης χωρίς να φανερώνεται το τέρμα της διάρκειας.

Η σύνταξη όμως του **dum** με οριστική ιστορικού ενεστώτα (λατινισμός) δηλώνει μια συνεχιζόμενη πράξη (χρονική) στη διάρκεια της οποίας λαμβάνει χώρα η προσδιορισμένη πρόταση (κύρια συνήθως). Εκφράζεται το πραγματικό γεγονός.

Ab his delatus est in castra tristis et trepidus dum obvia turba quasi moriturum eum miseretur. (συνεχιζόμενη πράξη κατά τη διάρκεια της οποίας συμβαίνει η κύρια)

ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ. Η χρονική δείχνει κάτι που έγινε πριν από αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη.

Εισάγεται με τους συνδέσμους : **postquam, ut, ubi, simul, cum.** Εκφέρεται με οριστική, συνήθως παρακειμένου για να δηλώσουν πράξη που συνέβη μια φορά στο παρελθόν. Εκφέρεται ακόμη με οριστική υπερσυντελικού για να εκφράσει αόριστη επανάληψη στο παρελθόν

Sed postquam boum vestigia vidit, confusus gregem aspexit

ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ. Η χρονική δείχνει κάτι που έγινε μετά από αυτό που δηλώνει η προσδιοριζόμενη.

Εισάγεται με τους συνδέσμους : **antequam, priusquam, dum, donec, quoad.** Εκφέρεται με οριστική (για γεγονός πραγματικό) και υποτακτική (για πράξη επιθυμίας ή προσδοκίας ή για απεριόριστη επανάληψη στο παρελθόν).

Expectebam, dum vox audiretur.

Υ Π Ο Θ Ε Τ Ι Κ Ε Σ Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ**Ο Χ ρ ο ν ι κ ό ς cum**

1. **Κ α θ α ρ ά Χ ρ ο ν ι κ ό ς** (relativum) + **ο ρ ι σ τ ι - κ ή** όταν προσδιορίζεται απλά ο χρόνος.

2. **Ε π α ν α λ η π τ ι κ ό ς** (iterativum) + **ο ρ ι - σ τ ι κ ή** ενεστώτα - παρατατικού – υπερσυντελικού, όταν δηλώνεται αόριστη επανάληψη στο παρόν και στο παρελθόν.

3. **Ε π ε ξ η γ η μ α τ ι κ ό ς** (explicativum) + **ο ρ ι - σ τ ι κ ή** όταν η χρονική και η κύρια πρόταση συμπίπτουν χρονικά.

4. **Α ν τ ί σ τ ρ ο φ ο ς** (inversum) + **ο ρ ι σ τ ι κ ή** ενεστώτα ή παρακειμένου όταν εκφράζεται ξαφνικό συμβάν ή γεγονός.

5. **Ι σ τ ο ρ ι κ ό ς** (historicum) + **υ π ο τ α κ τ ι κ ή παρατατικού** (σύγχρονο) ή **υπερσυντελικού** (προτερόχρονο) όταν έχουμε διήγηση στο παρελθόν και η σχέση χρονικής-κύριας είναι σχέση αιτίου-αιτιατού.

Η λατινική έχει 3 είδη υποθετικών λόγων (όχι 4 όπως η αρχαία ελληνική) .

Οι υποθετικές προτάσεις εισάγονται με το σύνδεσμο **si**. Όταν εκφράζεται άρνηση που ανήκει σ' όλη την πρόταση χρησιμοποιούνται οι **nisi & ni**, ενώ όταν εκφράζεται άρνηση που ανήκει σ' ένα μόνο όρο της πρότασης χρησιμοποιούνται οι **si non/si minus**. Οι ελλειπτικές υποθετικές προτάσεις εισάγονται με τους **si autem/si vero/sive/si modo/nisi vero/si forte**.

Όταν έχουν ευχετική έννοια εισάγονται με τους συνδέσμους **dum/dum modo/dum ne** κ.α. + **υποτακτική** (παράβλεπε τους ελλειπτικούς υποθετικούς λόγους της αρχ.ελλην. που εισάγονται με τους επιερ,ει μη,ει δε μη ,εαν μόνον, όπως ει.....)

ΕΙΔΗ ΥΠΟΘΕΤΙΚΩΝ ΛΟΓΩΝ

A. Π ρ α γ μ α τ ι κ ό (modus realis)

0 υπόθεση **si (nisi)** + οριστική παντός χρόνου

0 απόδοση **οποιαδήποτε έγκλιση**

si pergis 0 longa servitus manet

Στην υπόθεση χρησιμοποιούνται κυρίως οι χρόνοι : ενεστ. (παρόν), παρακεί μενος (παρελθόν), μέλλον απλός ή συντελεσμένος (μέλλον). Το α" είδος της λατινικής εκφράζει το πραγματικό και προσδοκώμενο της αρχ. ελλην. (εάν + υποτακτική - ορ. μελλοντα) και τις αόριστες επαναλήψεις στο παρόν-μέλλον (εάν + υποτακτική- οριστική ενεστώτα) καθώς και την αόριστη επανάληψη στο παρελθόν (ει + ευκτική επαναληπτική - οριστ. παρατατικού)

B. Μ Η Π Ρ Α Γ Μ Α Τ Ι Κ Ο (modus irrealis)

0 υπόθεση **si (nisi)** + υποτακτική παρατατικού (παρόν)

0 απόδοση **υποτακτική παρατατικού**

και 0 si (nisi) + υποτακτική υπερσυντελικού (παρελθόν)

0 υποτακτική υπερσυντελικού

nisi peperissem 0 Roma non oppugnaretur ?

Είναι δυνατόν να έχουμε οριστική παρατατικού - παρακειμένου όταν η απόδοση εκφέρεται με ρήμα που σημαίνει -μπορεί- ή -πρέπει- (possum, debeo) ή με απρόσωπη έκφραση (facile est).

Το είδος αυτό αντιστοιχεί στο β" είδος των αρχ. ελλ. υποθετικών λόγων (ει + οριστ. ιστορικού χρόνου - δυνητική οριστική).

Γ. ΥΠΟΘΕΣΗ ΔΥΝΑΤΗ Η ΠΙΘΑΝΗ (modus potentialis)

0 υπόθεση si (nisi) + υποτάκτική ενεστώτα

0 απόδοση υποτακτική ενεστώτα

si hoc dicas 0 erres

Είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί και υποτακτική παρατατικού για να εκφρασθεί το παρελθόν. Ακόμη, με ρήματα που σημαίνουν - μπορεί - ή -πρέπει- ή με απρόσωπες εκφράσεις μπορεί να έχουμε στην απόδοση οριστική ενεστώτα.

Το είδος αυτό αντιστοιχεί στο γ" είδος των υποθετικών λόγων της αρχ.ελλ. (ει + ευκτική - δυνητική ευκτική).

ΕΞΑΡΤΗΜΕΝΟΣ ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ

Όταν ο υποθετικός λόγος εξαρτηθεί από ένα ρήμα σχηματίζεται εξαρτημένος υποθετικός λόγος (πλάγιος ή ευθύς), η εκφορά του οποίου παρουσιάζει ιδιομορφίες τόσο στην υπόθεση όσο και στην απόδοση. **Ο εξαρτημένος υποθετικός λόγος παρουσιάζει στην υπόθεσή του πάντα υποτακτική, ενώ η απόδοσή του μπορεί να είναι δευτερεύουσα**

βουλητική, ενδοιαστική, ουσιαστική συμπερασματική ή του quominus – quia πρόταση, απαρέμφατο ή ακόμη και μετοχή.

Συγκεκριμένα :

0 Το 1^ο είδος εκφέρεται ως εξής :

Ρήμα εξάρτησης

Υπόθεση : **si + υποτακτική** (ακολουθία χρόνων)

Απόδοση : **απαρέμφατο ή υποτακτική στα πλαίσια δευτερεύουσας πρότασης ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης**

πχ. Nunc intellego

si iste in Manliana castra **pervenerit**

neminem tam stultum **fore**

0 Το 2^ο είδος εκφέρεται ως εξής :

Ρήμα εξάρτησης

Υπόθεση : **si + υποτακτική** (ακολουθία χρόνων)

Απόδοση : **η ίδια χρονικά υποτακτική με αυτή της υπόθεσης στα πλαίσια δευτερεύουσας πρότασης ή απαρέμφατο παρακειμένου ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας – urum fuisse**

Cicero dixit

si hoc **vellet**

erraturum fuisse

0 Το 3^ο είδος εκφέρεται ως εξής :

Ρήμα εξάρτησης

Υπόθεση : **si + υποτακτική** (ακολουθία χρόνων)

Απόδοση : **απαρέμφατο ενεστώτα ενεργητικής περιφραστικής συζυγίας - urum esse ή υποτακτική ενεστώτα ή παρατατικού ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης στα πλαίσια δευτερεύουσας πρότασης**

Cicero timebat
si hoc **vellet**
ut **erraret**

ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι επιρρηματικές προτάσεις που εκφράζουν μια **πραγματική** κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της κύριας πρότασης.

Εισάγονται: με τους συνδέσμους α) **etsi - tametsi -quamquam** + οριστική
β) **cum - licet** + **υποτακτική**

Εκφέρονται: α) **οριστική**, όταν το περιεχόμενο είναι ή θεωρείται πραγματικό
β) **υποτακτική**, όταν το περιεχόμενο είναι υποτιθέμενο ή δυνατό ή αποτελεί απλή γνώμη.

[α.ε.: Η αρχαία ελληνική δεν κάνει διάκριση εναντιωματικών και παραχωρητικών προτάσεων, φροντίζει όμως να διακρίνει τις παραχωρητικές που εκφράζουν το πραγματικό (αυτές εισάγονται με τους - ει και /αν και/ εάν και) από αυτές που εκφράζουν το αδύνατο ή απίθανο (αυτές εισάγονται με τους και ει/και αν /καν.) Οι παραχωρητικές προτάσεις της αρχ. ελλ. εκφράζονται με οριστική, υποτακτική και ευκτική.]

πχ Exclamavit Nasica se domi non esse, **etsi domi erat**

Licet mihi ostendas agmina militum, quibus curiam circumsedisti.

ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι επιρρηματικές προτάσεις που φανερώνουν **εναντίωση και παραχώρηση** προς το περιεχόμενο της κυρίας πρότασης, το οποίο θεωρείται ενδεχόμενο ή αδύνατο.

Γενικά οι προτάσεις αυτές εκφράζουν **μια υποθετική κατάσταση** και στην ουσία είναι υποθετικοί λόγοι (για τις αντίστοιχες παραχ. προτ. της αρχαίας ελληνικής βλέπε σημ.εναντιωματικές).

Εισάγονται με τους συνδέσμους α) **etiamsi** + υποτακτική ή οριστική
β) **licet, quamvis, ut** + υποτακτική

Εκφέρονται με α) **οριστική**, όταν το περιεχόμενο είναι ή θεωρείται πραγματικό
β) **υποτακτική**, όταν το περιεχόμενο είναι υποθετικό ή εκφράζεται ως υποκειμενική γνώμη.

πχ. (victoria) *victores ferociores reddit ut, etiamsi natura tales non sint, necessitate cogantur*

ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι επιρρηματικές προτάσεις που λειτουργούν ως β όρος σύγκρισης. Διακρίνονται ανάλογα με το περιεχόμενό τους σε δύο είδη:

Α. ΑΠΛΕΣ ΠΑΡΑΒΟΛΙΚΕΣ + οριστική : Εκφράζουν σύγκριση δύο πράξεων ή καταστάσεων που είναι (ή θεωρούνται) πραγματικές.

Εισάγονται με τους : α) **ut, sicut, qualis** (στην κύρια πρόταση συναντάμε τους *sic, ita, talis*). Η σύγκριση αφορά τρόπο ή ποιότητα.

π.χ. *sic ergo vive, ut antiqui viri*

β) **quanto, quo**, και επίθετα ή επιρρήματα συγκριτικού βαθμού ή με το **quam** + επίθετα ή επιρρήματα θετικού βαθμού (στην κύρια πρόταση υπάρχουν τα *tantus, eo magis, tot, eo κα*). Η σύγκριση αφορά ποσότητα

nemo tam stultus est, quam ille

γ) **ac, atque** μετά από επίθετα ή επιρρήματα που δηλώνουν ισότητα, ομοιότητα και τα αντίθετά τους (στην κύρια πρόταση υπάρχουν τα *- tantus, eo magis, tot, eo κλπ*). η σύγκριση αφορά ομοιότητα

similiter scribo ac sentio

Β. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ + υποτακτική. Εκφράζουν σύγκριση υποθετικών καταστάσεων. Στην ουσία είναι υποθετικοί λόγοι του απραγματοποίητου.

Εισάγονται με τους: *velut si, ut si, ac si, quasi, tamquam si** κα.

sic loqueris quasi omnia scias

*Οι σύνδεσμοι *tamquam, quasi, velut si*, χρησιμοποιούνται και με ουσιαστικά ή μετοχές. Τότε η υποθετική παραβολική φράση δεν έχει ρήμα.

πχ quasi moriturum miserantur

ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Οι αναφορικές προτάσεις διαιρούνται σε δυο βασικά είδη :

Ι. ΑΠΛΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ

Προσδιορίζουν μια λέξη της κύριας πρότασης ή το περιεχόμενο ολόκληρης της κύριας πρότασης. **Όταν προσδιορίζουν μια λέξη είναι αναφορικές προσδιοριστικές και εκφέρονται με οριστική (πραγματικό γεγονός) ή υποτακτική (έλξη από άλλη υποτακτική που είτε προηγείται είτε ακολουθεί / εκφράζει το δυνατό ή το απραγματοποίητο).**

Εισάγονται με : α) **αναφορικές αντωνυμίες** (*qui, qualis, quatus, quot, quin...*), αοριστικοαναφορικές αντωνυμίες (*quicumque, qualicumque...*) αναφορικά και αοριστικοαναφορικά επιρρήματα (*ubi, quo, unde, qua, cur, quanto, quotiens / ubicumque, quotiescumque...*).

ut victor obsequatur iis, quorum auxilio victoria parta sit

Όταν προσδιορίζουν ολόκληρο το περιεχόμενο μιας πρότασης, ονομάζονται **π ρ ο σ θ ε τ ι κ έ ς** αναφορικές, εισάγονται με τον **-q u o d-** και εκφέρονται συνήθως με οριστική.

existimavit se victurum esse, quod accidit

II. ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ

Προσδιορίζουν το περιεχόμενο λέξης στην οποία αναφέρονται και επιπλέον έρχονται σε λογική σχέση (πχ. αίτιου - αιτιατού, συμπεράσματος) με την πρόταση του προσδιοριζόμενου όρου έτσι ώστε να ισοδυναμούν με επιρρηματικές προτάσεις. Εισάγονται όπως και οι απλές αναφορικές. Διακρίνονται σε:

I. ΤΕΛΙΚΕΣ + ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

II. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ + ΥΠΟΤΑΚΤ.

III. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ + ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

IV. ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ + ΟΡΙΣΤ./ΥΠΟΤ.

V. ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΙΚΕΣ + ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

VI. ΕΝΑΝΤΙΩΜΑΤΙΚΕΣ + ΥΠΟΤΑΚΤΙΚΗ

[Οι αναφ. προτάσεις της αρχαίας ελληνικής εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα, εκφέρονται με οριστική, δυνητική οριστική, υποτακτική και διακρίνονται σε αναφ. ονοματικές και αναφ. επιρρηματικές. Οι τελευταίες περιέχουν αιτιολογικές, τελικές, συμπερασματικές, υποθετικές και παραβολικές αναφορικές προτάσεις.]

* Όταν μια αναφορική αντωνυμία βρίσκεται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και αναφέρεται σε προηγούμενη πρόταση, τότε η αναφ. αντωνυμία ισοδυναμεί με δεικτική και η πρόταση είναι κύρια και όχι δευτερεύουσα.

ΕΥΘΕΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Είναι κύριες προτάσεις που περιέχουν ερώτηση η οποία εκφέρεται από αυτόν που ρωτά (χαρακτηριστικό τους σημείο στίξης το ερωτηματικό). Είναι προτάσεις άλλοτε κρίσης και άλλοτε επιθυμίας, ενώ η ερώτηση μπορεί να είναι πραγματική ή ρητορική.

Εκφέρονται με : **Οριστική**, όταν δηλώνουν κρίση,

Υποτακτική, όταν εκφράζουν δυνατότητα
ή απορία

[α.ε. Οι ευθείες ερωτηματικές προτάσεις της αρχαίας ελληνικής εκφέρονται με οριστική, δυνητική οριστική, δυνητική ευκτική, υποτακτική απορηματική)

Διακρίνονται:

• Μερικής άγνοιας

Η ερώτηση επιδιώκει να εξακριβώσει ένα μόνο μέρος από το περιεχόμενο της πρότασης, ενώ απαιτείται συγκεκριμένη απάντηση σύμφωνα με την ερώτηση.

Εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες (quis, nam, qui, quantus, qualis, uter, quot) και με ερωτηματικά επιρρήματα (ubi, qua, quando, cur, quin, quam)

πχ. Quid est mea Tertia ? Cur tristis es?

• Ολικής άγνοιας

Το περιεχόμενο της πρότασης αγνοείται στο σύνολό του και η απάντηση είναι ένα ναι ή όχι.

Είναι **απλές** και εισάγονται με τα : **-n e** - (προσαρτημένο συνήθως στη λέξη που αφορά η ερώτηση, όταν αγνοούμε την απάντηση), **-n u m**- (ακολουθεί αρνητική απάντηση), το **-n o n n e**- (ακολουθεί καταφατική απάντηση). Είναι δυνατόν να μην χρησιμοποιούν κανένα μόριο στην εισαγωγή τους για να δηλώσουν έμφαση

πχ. Visne scire?tu mihi non credis?

[α.ε. Οι ολικής άγνοιας απλές ερωτ. προτάσεις της αρχ. ελλην. εισάγονται με τα ερωτηματικά μόρια : αρα, άραγε, αρ'ουν, η, ούκουν.]

Είναι **διμελείς** και εισάγονται με τα:

utruman?

nean?

.....an?

.....an non?

πχ. *Utrum est frater tuus intus an exit?*

[α.ε.Οι ολικής αγνοίας διμερείς ερωτ. προτ. εισάγονται με τα :πότερον, πότεραή ;]

Π Λ Α Γ Ι Ε Σ Ε Ρ Ω Τ Η Μ Α Τ Ι Κ Ε Σ Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Περιέχουν πρόταση που εκφέρεται από τρίτο πρόσωπο γι' αυτό και εξαρτώνται από ρήματα **ερωτηματικά (rogo)**, **λεκτικά (dico)**, **γνωστικά (scio)**, **αποπειρατικά (tempto)** κα. Είναι **ο υ σ ι α σ τ ι κ έ ς** προτάσεις και διακρίνονται σε:

- **Μερικής άγνοιας.** Εισάγονται με ερωτηματικές αντωνυμίες & επιρρήματα ή με αναφορικές αντωνυμίες και επιρρήματα.

πχ. *Noli spectare **quanti homo sit***

- **Ολικής άγνοιας:** **απλές** (εισάγονται με τους ne, **num**, non ne {μετά το quaero}, an (μετά το nescio) , **si** (μετά το dubito) }
- **διμελείς** (εισάγονται με τους utrum -an, ne - an,... - an, ne-ne)

*Scire volo **utrum hoc verum an falsum si***

[α.ε.Οι πλάγιες προτάσεις ολικής αγνοίας της αρχ. ελλην.εισάγονται όταν είναι απλές με τα ει,ει ου,ει μη / όταν είναι διμελείς με τα ει-ή / είτε-είτε /πότερον-ει]

Χρησιμεύουν:• **αντικείμενο**

α) ρημάτων που σημαίνουν ρωτώ, λέγω, δείχνω, διδάσκω, γνωρίζω, απορώ, σκέπτομαι, [*rogo, quaero, doceo, exprobo, scio, cognosco, cogito, ostendo, accipio κ.α*)]

β) ρημάτων ή εκφράσεων που σημαίνουν άγνοια ή αμφιβολία [*nescio, haud scio, dubito*]. Σ' αυτήν την περίπτωση οι απλές ολικής αγνοίας εισάγονται με το **an (an non)**

γ) ρημάτων που σημαίνουν αναμονή, προσδοκία ή απόπειρα [*expecto, conor, tempto, experior*]. Συνήθως σ' αυτήν την περίπτωση η πλάγια ερωτηματική εισάγεται με το **si**.

• **υποκείμενο**

α) ορισμένων από τα προηγούμενα ρήματα όταν είναι απρόσωπα

β) απροσώπων ρημάτων ή εκφράσεων που έχουν παρεμφερή σημασία

• **επεξήγηση**, όρου κύριας πρότασης.

Εκφέρονται πάντα με **υποτακτική** (τηρείται η ακολουθία των χρόνων) καθώς ανήκουν στον πλάγιο λόγο.

Congrediamur, ut singularis proelii eventu cernatur, quanto miles Latinu Romano virtute antecellat. (υποκείμενο)

Interrogo vos, quando hanc pomum decerptam esse putetis ex arbore (αντικείμενο)
Id volo scire, quando venias ad Italiam. (επεξήγηση)

[α.ε. Οι πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις της αρχαίας ελληνικής εξαρτώνται από ρήματα ερωτηματικά, γνωστικά, σκέψης, φροντίδας, αφήγησης, προπαρασκευής. Χρησιμοποιούνται ως υποκείμενο, αντικείμενο, και επεξήγηση και εκφέρονται με οριστική, δυνητική, οριστική, απορηματική υποτακτική και ευκτική του πλάγιου λόγου.]

Β Ο Υ Λ Η Τ Ι Κ Ε Σ Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Είναι ο υ σ ι α σ τ ι κ έ ς δευτερεύουσες προτάσεις που χρησιμεύουν για να δηλώσουν **τη βούληση** του υποκειμένου. Η αρχαία ελληνική δεν χρησιμοποιεί βουλητικές προτάσεις (έχει το τελικό απαρέμφατο) ενώ η νέα ελληνική περιέχει βουλητικές με το σύνδεσμο -ν α - + υποτακτική (πχ.θέλω να πάω εκδρομή).

Εισάγονται* με τους συνδέσμους:

• **u t**, όταν είναι καταφατικές

• **n e**, όταν είναι αρνητικές

Εκφέρονται με : **υποτακτική**

α) **ενεστώτα** (μετά από αρκτικό χρόνο)

β) **παρατατικού** (μετά από ιστορικό χρόνο)

Χρησιμοποιούνται ως :

• **Υποκείμενο** ή **Αντικείμενο** ρημάτων που σημαίνουν : επιθυμώ (cupio), διατάζω (iubeo), παρακαλώ (rogo), προτρέπω (hortor), πείθω (suadeo), φροντίζω (curo) κ.α.

• **Επεξήγηση**

πχ. *Is cum aliquando abiret,edixit **ut omnes pugna abstinere**nt.* (αντικείμεν.)
*Placuit illud **ut Romam fugiat*** (επεξήγηση)

*Με τα ρήματα *velo,malo,nolo* οι βουλητικές εισάγονται χωρίς σύνδεσμο (*velim Romam fugiat*)

Ε Ν Δ Ο Ι Α Σ Τ Ι Κ Ε Σ Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ

Είναι ουσιαστικές δευτερεύουσες προτάσεις που εκφράζουν φόβο για ενδεχόμενο ή δυσάρεστο γεγονός.

Εισάγονται* με τους συνδέσμους: • **ne**, όταν φόβος είναι μήπως γίνει κάτι

είναι μήπως δεν γίνει κάτι • **ne non ή ut**, όταν ο φόβος

Εκφέρονται με : **υποτακτική**

α) **ενεστώτα** (μετά από αρκτικό χρόνο)

β) **παρατατικού** (μετά από ιστορικό χρόνο). Εχουμε ιδιομορφία στην ακολουθία χρόνων.

Χρησιμοποιούνται ως :

- **Αντικείμενο** ρημάτων που σημαίνουν φόβο (metuo, timeo)

πχ. *timeo ne veniat*

Π Ρ Ο Τ Α Σ Ε Ι Σ Τ Ο Υ Q U O M I N U S Κ Α Ι Q U I N

Είναι ουσιαστικές προτάσεις που χρησιμοποιούνται ως αντικείμενο ρημάτων που σημαίνουν **εμποδίζω ή αρνούμαι**. Η χρήση του **quin** συνήθως συνοδεύει άρνηση, ενώ οι προτάσεις αυτές χρησιμοποιούν πάντοτε **υποτακτική** (ακολουθία χρόνων). Στα αρχαία ελληνικά θα είχαμε τελικό απαρέμφατο.

πχ. *deterret eum quominus id faceret.*

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΛΑΓΙΟΥ ΛΟΓΟΥ**ΕΥΘΥΣ ΛΟΓΟΣ****I. ΚΥΡΙΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ
ΚΡΙΣΗΣ****II. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ****III. ΕΥΘΕΙΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ****IV. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ****ΠΛΑΓΙΟΣ ΛΟΓΟΣ**

I. Απαρεμφατική πρόταση
με απαρέμφατα Ενεστώτα,
Μέλλοντα ή Παρακειμένου ανάλογα με
το ρήμα εξάρτησης και υποκείμενο
απαρεμφάτου σε **αιτιατική**

II. • Βουλητική πρόταση με
υποτακτική ενεστώτα ή παρατατικού

• Τελικό απαρέμφατο

**III. ΠΛΑΓΙΕΣ ΕΡΩΤΗΜΑΤΙΚΕΣ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ**

IV. ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΣΕ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ
με υποτακτική σε ακολουθία χρόνων

ΑΠΟ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ ΣΕ ΕΥΘΥ ... ΜΕ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. Πρόταση κρίσης :

Tum Pacuvius dixisse aiunt sonora quidem et grandia esse (quae scripsisset).

Το ρήμα εξάρτησης **διαγράφεται**.

Το ρήμα μου : στο χρόνο **που είναι το απαρέμφατο**.

Δευτερεύουσα σε πλάγιο λόγο. Έχει υποτακτική γιατί είναι σε πλάγιο λόγο. Θα την κάνω οριστική, αλλά θα σεβαστώ τη χρονική βαθμίδα (προτερόχρονο) .

Άρα : **Sonora quidem et grandia sunt, quae scripsisti.**

Σχόλιο [Σ1]: Αυτό είναι το ρήμα εξάρτησης.

Σχόλιο [Σ2]: Θα γίνει το ρήμα της πρότασης στον ευθύ λόγο.

Σχόλιο [Σ3]: Άλλο ένα ρήμα δευτερεύουσας πρότασης.

2. Πρόταση επιθυμίας :

Is cum aliquando castris abiret, edixit ut omnes pugna abstinerent.

Βοηθάει να δούμε τους ρηματικούς τύπους : **edixit – abstinerent**. **Βλέπεις ότι κινούνται στο σύγχρονο στο παρελθόν;**

Σχόλιο [Σ4]: Αυτός είναι ο πλάγιος λόγος. Επειδή η δευτερεύουσα πρόταση είναι βουλητική, έχω πρόταση επιθυμίας. Στον ευθύ λόγιο μία πρόταση επιθυμίας μπορεί να χρησιμοποιήσει και υποτακτική (π.χ. προτρεπτική) και προστακτική! Αναλογα με το ύφος ...

Διαγράψω ρήμα εξάρτησης και εισαγωγικό σύνδεσμο. Άρα : Abstinete pugna omnes!

3. Ευθεία ερώτηση.

Noli **spectare** quanti homo sit.

Ρήμα εξάρτησης, διαγράφεται.

Άρα : Quantu homo est?

Σχόλιο [Σ5]: Ο Ο πλάγιος λόγος, δηλ. δευτερεύουσα πλάγια ερώτηση μερικής αγνοίας. Η ευθεία ερώτηση θα παραμείνει ίδια στη μορφή, αλλά με οριστική.

4. Συνδυασμός των παραπάνω:

Tandem puella **rogavit** materteram **ut sibi paulisper loco cederet, quod fessa esset.**

Θα χρησιμοποιήσουμε **προστακτική** (παράκληση).

Άρα : Matertera, loco paulisper **cede**, quod fessa **sum**.

Σχόλιο [Σ6]: Δύο προτάσεις στον πλάγιο λόγο : μία βουλητική, μια αιτιολογική. Η βουλητική θα γίνει κύρια πρόταση επιθυμίας, η αιτιολογική θα παραμείνει όπως έχει, αλλά το ρήμα θα ακολουθήσει οριστική.

Ελπίζω να βοήθησα.

Γ Ε Ν Ι Κ Η (Genetivum)

Η γενική της λατινικής, όπως και στα αρχαία ελληνικά, συντάσσεται με ουσιαστικά και ρήματα, ενώ έχει και επιρρηματική χρήση

Α. ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ - ΕΠΙΘΕΤΑ

- **Γενική Κτητική :** Χρησιμοποιείται στο γ' πρόσωπο και συνάπτεται με ουσιαστικά και επίθετα . Γενική κτητική συνοδεύει και επιρρήματα ή φράσεις που σημαίνουν χρόνο εν γένει (postridie, post diem). Αντί της γενικής κτητικής είναι δυνατόν να έχουμε γενική κτητικής αντωνυμίας (patris mei).

πχ Musa est unica amica **poetae**
Postridie **eius** diei Sertorius(48 Κεφ)

- **Γενική του Δημιουργού :** Φανερώνει τον δημιουργό του προσδιοριζόμενου πράγματος και δεν πρέπει να συγχέεται με τη γενική διαιρετική.

πχ XVII libri **eius** de bello Punico Secundo pulchri sunt

- **Γενική διαιρετική :** Συναντάται με ουσιαστικά που δηλώνουν μερισμό (pars), με συγκριτικά ή υπερθετικά επιθέτων, με το mille, με τα επίθετα multi, pauci κα

πχ. Magnus numerus **hostium** capitur
Tarquinius Superbus, septimus atque ultimus **regum**

- **Γενική της ιδιότητας :** Σε σύγκριση με την αφαιρετική της ιδιότητας φανερώνει μ ό ν ι μ η ιδιότητα ως δήλωση ηθικών ή γενικών χαρακτηριστικών

πχ. Hominem ingentis **magnitudinis**

- **Γενική Επεξηγηματική :** Χρησιμοποιείται για να αναλύσει, να προσδιορίσει με μεγαλύτερη ακρίβεια το νόημα της προσδιοριζόμενης λέξης

πχ. Nomen **Asiae** Murenae obiecerunt

- **Γενική του εγκλήματος :** Με επίθετα που δηλώνουν ενοχή ή αθωότητα και συγγενή σημασιολογικά με δικαστικά ρήματα.

πχ Miltiades accusatus est **proditionis**

- **Γενική υποκειμενική ή αντικειμενική :** Ιδιαίτερα η αντικειμενική

συντάσσεται με επίθετα που σημαίνουν : επιθυμία, γνώση-εμπειρία, μνήμη ή λήθη, συμμετοχή, πλησμονή ή στέρηση, με επιθετοποιημένες ενεστωτικές μετοχές κ.α.

Πχ.. Lex est fons **aequitatis**
Epistulae plenae **querelarum** sunt

B. ME PHMATA

- **Γενική αντικείμενο :** Με τα ρήματα που σημαίνουν μνήμη-λήθη, τα αναμνηστικά, εξουσίας .

πχ Venit corvo in mentem **verborum**

Γενική της αιτίας : Με τα απρόσωπα ρήματα pudet-miseret-paenitet-taedet-piget. Η γενική δηλώνει το πράγμα που προκάλεσε την λύπη, την ντροπή κλπ. Είναι δυνατόν να υποκατασταθεί από ονομαστική ουδετέρου αντωνυμίας.

πχ. Me piget **stultiae** meae
Neque **id** me sane paenitet

- **Γενική εγκλήματος :** Δηλώνει το έγκλημα για το οποίο κατηγορείται ή καταδικάζεται ή ακόμη αθωώνεται κάποιος. Συντάσσεται με ρήματα δικαστικά (accuso, incuso, condemno, libero) και συνοδεύεται συνήθως από μια αιτιατική που φανερώνει το πρόσωπο που κατηγορείται, καταδικάζεται κλπ.

Η **ποινή** στην οποία καταδικάζεται κανείς εκφέρεται συνήθως με **α φ α ι ρ ε τ ι κ ή**.

Παρ' όλα αυτά συναντάμε τη γενική - **capitis**-.
πχ. Octavianus supplicio **capitis** eum adfecit

- **Γενική της αξίας :** Χρησιμοποιείται όταν η αγοραστική αξία ενός προϊόντος δεν μπορεί να καθορισθεί με ακρίβεια ή πρόκειται για η θ ι κ ή αξία.

πχ Noli spectare **quanti** homo sit

- **Γενική με τα απρόσωπα interest και refert :** Σε αυτά τα απρόσωπα ρήματα το πρόσωπο το οποίο ενδιαφέρει κάτι δηλώνεται με γενική. Εκείνο για το οποίο κάποιος ενδιαφέρεται δηλώνεται με : **απαρέμφατο**, **πλάγια πρόταση**, **βουλητική πρόταση**, **ουδέτερο αντωνυμίας**.

πχ Caesaris multum interfuit **corvum** emere

Δ Ο Τ Ι Κ Η (Dativus)

Α. ΜΕ ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ - ΕΠΙΘΕΤΑ

Συντάσσεται **σπάνια** με ουσιαστικά τα οποία είναι παράγωγα ρημάτων - επιθέτων που συντάσσονται με δοτική (πχ insidiae από το insidior, responsum από το respondeo κ.α.). Συντάσσεται με επίθετα που δηλώνουν :

- **φιλία, συγγένεια, οικειότητα** αλλά και **έχθρα, δυσμένεια** (πχ. amicus, familiaris, infestus)

πχ *vir **mihī** amicissimus*

- **χρησιμότητα, ωφέλεια, ευχαρίστηση** αλλά και **βλάβη ή δυσαρέσκεια** (πχ. utilis, iucundus, felix, malus, noxius κ.α)

πχ. *amici **nobis** utiles sunt*

- **αρμοδιότητα, καταλληλότητα, επιτηδειότητα** αλλά και τα **αντίθετά** τους (πχ aptus, idoneus, ineptus κ.α)

πχ. *Milites utiles **pugnandi** sunt*

Β. ΜΕ ΡΗΜΑΤΑ

1. Ως αντικείμενο

- Με τα σημαίνοντα **φιλική ή εχθρική ενέργεια / διάθεση** (cupio, placeo, irascor)

π.χ. *antiquitatem **tibi** placere dicis*

- Με τα σημαίνοντα **πίστη, ευπείθεια, υπακοή, υποταγή, υποχώρηση και τα αντίθετά** των (pareo, credo, audio, diffido)

π.χ. ... *expectabat dum aliqua vox congruens proposito audiretur*

• Με τα σημαίνοντα **πρέπει ή αρμόζει** (*debeo, displiceo*) και τα σημαίνοντα **ωφέλεια ή βλάβη** (*noceo, maledico*)

πχ. *dona quae homines deis excellentibus consecrare solent*

Ακόμα : Με ρήματα που σημαίνουν **ένωση**, με ρήματα που σημαίνουν **λόγο, παροχή, υπόσχεση, αποστολή** (ως έμμεσο αντικείμενο) και με τα σύνθετα με τις προθέσεις **ad, ante, cum, in, inter, prae, super, ob** και το αχώριστο μόριο **re**.

2. ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Η χρήση της είναι ταυτόσημη με την αντίστοιχη των αρχαίων ελληνικών, εκτός από την κατηγορία της **Δοτικής Κατηγορηματικής του σκοπού**. Διακρίνεται σε :

- **Δοτική προσωπική κτητική** (*est mihi nomen*).
- **Δοτική προσωπική χαριστική – αντιχαριστική** (*hic iudices, viro fortissimo, fuit.*)
- **Δοτική προσωπική ηθική** (*Quid tibi accidit ?*)
- **Δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου** (*sed videri tamen sibi duriora*)
- **Δοτική προσωπική της αναφοράς.**
- **Δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου – ποιητικού αιτίου** (*servus notus tibi*)
- **Δοτική προσωπική κατηγορηματική του σκοπού** (αποτελεί λατινισμό και είναι Δοτική αφηρημένου ουσιαστικού σε ενικό αριθμό, συνήθως κοντά στο ρήμα - *sum* -) (*hic iudices fuit viro fortissimo, magno adiumento*).

Α Ι Τ Ι Α Τ Ι Κ Η

Η λειτουργία της αιτιατικής, όπως και στην αρχαία ελληνική, είναι να συμπληρώνει ως αντικείμενο τα μεταβατικά ρήματα.

A. ΜΕ Ο Υ Σ Ι Α Τ Ι Κ Α

Συναντάται μόνο ως συνοδεία επιφωνημάτων για να εκφράσει έκπληξη ή πόνο.

πχ. ο! *me miserum* (=αλίμονο σε μένα το δύστυχο)

B. ΜΕ Ρ Η Μ Α Τ Α

I. Ε ξ ω τ ε ρ ι κ ό αντικείμενο αιτιατική δέχονται:

α) Τα ρήματα κίνησης όταν είναι σύνθετα με τις προθέσεις *circum, per, praeter, trans*.

eo (=πορεύομαι, αμετάβ) αλλά *transeo flumen* (=διαβαίνω ποταμό)

venio (=έρχομαι, αμετάβ) αλλά *circumvenio hostes* (=περικυκλώνω εχθρούς)

curro (=τρέπω, αμετάβ) αλλά *percurro agros* (=διατρέχω τους αγρούς)
....το ίδιο και για τα *obdideo, oppugno*

β) Τα ρήματα ψυχικού πάθους *doleo* 2 (=πονώ), *queror* 3 (=παραπονιέμαι), *miseror* 1 (=οικτίζω), *miror* (=θαυμάζω)

Nemo vero eos miseretur (=κανείς ας μην τους λυπηθεί).

γ) Τα απρόσωπα ρήματα *miseret, piget* (=με ενοχλεί), *puget* (=ντρέπομαι) *taedet* (=απεχθάνομαι), *paenitet* (=μετανιώνω) χρησιμοποιούν **αιτιατική προσώπου** για να δηλώσουμε το πρόσωπο που λυπάται, ενοχλείται κλπ.

Για την αιτία της λύπης χρησιμοποιούμε γενική. Με αιτιατική προσώπου συντάσσεται και το ρήμα *decet* (=προσήκει, ταιριάζει).

me paenitet verborum meorum (=μετανιώνω για τα λόγια μου)
oratore irasci non decet (=δεν ταιριάζει να οργίζεται ο ρήτορας)

δ) Τα ρήματα *aequare* (ισούμαι), *iuvare* (βοηθώ)

2. **Εσωτερικό** αντικείμενο (σύστοιχο) δέχεται κάθε ρήμα της λατινικής, συνοδεύεται δε αυτό με κάποιον επιθετικό προσδιορισμό. Τις πιο πολλές φορές παραλείπεται το ουσιαστικό και μένει μόνο η αιτιατική του επιθετικού προσδιορισμού σε ουδέτερο γένος.

vitam miseram vivere ή miserum vivere

Από τη χρήση αυτή προήλθε η λεγόμενη επιρρηματική αιτιατική του ουδετέρου των επιθέτων και των αντωνυμιών που ισοδυναμεί με επίρρημα πχ. *multum me delectant orationes Ciceronis* (=πολύ με ευφραίνουν οι λόγοι του Κικέρωνα).

3. Αιπλή αιτιατική

A) Ως κατηγορούμενο δέχονται τα ρήματα:

- α) κλητικά (*nominare, appellare, vocare, dicere,*)
- β) προχειριστικά (*creare, deligere, instituere, efficere,*)
- γ) αυτά που δηλώνουν κρίση ή γνώμη (*iudicare, putare, habere, ...*)

Romani Ciceronem consulem creaverunt

B) Ως β* αντικείμενο δέχονται τα ρήματα:

- α) αιτητικά (*poscere, flagitare,*)
- β) εκπαιδευτικά (*doceo*)
pacem te poscimus (ειρήνη ζητάμε από εσένα)
Cato litteras filium docuit (ο Κάτων δίδαξε τον υιό του γράμματα)

ΑΦΑΙΡΕΤΙΚΗ

Η αφαιρετική (*ablativus*) λειτουργεί στα λατινικά διαιρεμένη σε τρεις βασικές κατηγορίες : ■ αφαιρετική του αποχωρισμού (*ablativus seperativus*) ■ αφαιρετική οργανική (*ablativus instrumentalis*) και ■ αφαιρετική τοπική (*ablativus locativus*). Η κάθε μια κατηγορία περιλαμβάνει διάφορες χρήσεις όπως εκτίθενται στον πίνακα

<u>Αφαιρετική χωρισμού</u>	<u>Αφαιρετική οργανική</u>	<u>Αφαιρετική τοπική</u>
• αντικείμενο με ρήματα απομάκρυνσης, χωρισμού • καταγωγής • αναφοράς (εκτίμησης) • αναγκαστικού αιτίου • συγκριτική	• αντικείμενο με αποθετικά ρήματα (<i>utor, fruor</i>) • ιδιότητας • μέσου • οργάνου • αξίας • μέτρου –διαφοράς • αναφοράς • αναγκαστικού αιτίου • ποιητικού αιτίου • ποινής • τρόπου • ύλης	• τόπος • χρόνος (πότε έγινε κάτι)

I. Αφαιρετική με ουσιαστικά – επίθετα – επιρρήματα

1. Αφαιρετική της ιδιότητας

Προσδιορίζει ένα ουσιαστικό και συνοδεύεται από επιθετικό προσδιορισμό. Η αφαιρετική της ιδιότητας δηλώνει παροδική ιδιότητα ή σωματική διάπλαση

Homo **facie** squalida

2. Αφαιρετική αποχωρισμού ή αντικειμενική

Συνάπτεται με επίθετα ή επιρρήματα που σημαίνουν απομάκρυνση, χωρισμός, αφαίρεση, έλλειψη (*liber, vacuus, inops*)

Domus liber **libris**

3. Αφαιρετική του μέσου

Συνάπτεται με τα επίθετα *dignus, fretus*

digna longiore **vita**
fretus **viribus**

4. Αφαιρετική αναγκαστικού αιτίου

Η απρόθετη αφαιρετική του αναγκαστικού αιτίου (*υπάρχει και η εμπρόθετη που δηλώνει το εξωτερικό αναγκαστικό αίτιο*) συντάσσεται κυρίως με ρήματα ψυχικού πάθους (*superbus, laetus, tristis*) ή μετοχές παρακειμένου (*adductus, incensus*). Εδώ ανήκουν οι στερεότυπες αφαιρετικές *iussu, iniussu* + γενική

Pudore adducti
Iniussu consulis

5. Αφαιρετική του μέτρου ή της διαφοράς

Δηλώνει μέτρο ή διαφορά (πόσο ένα πράγμα διαφέρει από ένα άλλο) και συντάσσεται με επίθετα – επιρρήματα συγκριτικού βαθμού ή επιρρήματα που ενέχουν συγκριτική σημασία (*post*)

Paulo post filius castra praeterequitavit

6. Αφαιρετική της αναφοράς ή του σημείου για εκκίνηση ή κρίση

Συνάπτεται με επίθετα όπως *par, similis, minor, maior*

qui multo minor **natu** erat

7. Αφαιρετική συγκριτική

Συνάπτεται με συγκριτικό βαθμό επιθέτων ή επιρρημάτων. Συνήθως με απλή αφαιρετική εκφέρεται ο β' όρος σύγκρισης όταν ο α' όρος σύγκρισης είναι ονομαστική ή απρόθετη αιτιατική

Ea **puella** nihil festivius vidi

8. Της ύλης

Συντάσσεται με ουσιαστικά ή ουσιαστικοποιημένα επίθετα

Columnae **adamante**

II. Με ρήματα

1. Αντικείμενο

■ με τα ρήματα που σημαίνουν **απομάκρυνση, χωρισμό, απαλλαγή, προέλευση** (συχνά η αφαιρετική αυτή εκφέρεται εμπρόθετα)

puella rogabat materteram ut sibi paulisper **loco** cederet

■ με τα **αποθετικά** **utor, fruor, fungor, potior**

Marius maxima **frugalitate** utebatur

2. Αφαιρετική του μέσου

Συνάπτεται με τα ρήματα *compleo, afficio, confido*

affectus est **dolore**

3. Αφαιρετική της καταγωγής

Συνάπτεται με ρήματα καταγωγής (*nascor, orior*) ή αντίστοιχες μετοχές (*natus, ortus*)

Nobili **genere** natus

4. Αφαιρετική της αξίας

Δηλώνει την συγκεκριμένη, χρηματική αξία (η ηθική αξία δηλώνεται με γενική).

Συντάσσεται με ρήματα που έχουν σημαίνουν αγοράζω, εκτιμώ (*cerno, differo*)

Viginti **milibus** sestertium

5. Αφαιρετική του ποιητικού αιτίου

Όταν το ποιητικό αίτιο είναι άψυχο

Ventis turbabatur pontus

6. Αφαιρετική της ποινής

Δηλώνει την καταδικαστική ποινή . Συνάπτεται με καταδικαστικά ρήματα (*multo, condemno*)

Adulescentem **morte** multavit

7. Αφαιρετική του εγκλήματος

Είναι συγγενής με τη γενική του εγκλήματος

8. Τρόπου – μέσου – οργάνου

Ανήκουν στην *ablativus instrumentalis* και αντιστοιχούν στην αρχαία ελληνική δοτική οργάνική. Το μέσο όταν πρόκειται για πρόσωπα εκφράζεται και με *per* + αοσιατική ή *opera, auxilio* + γενική

1ο ΓΕΛ ΓΛΥΦΑΔΑΣ

2009-2010